

Spotrebiteľské zmluvy v aplikačnej praxi

doc. JUDr. Kristián Csach, PhD., LL.M.
Justičná akadémia Slovenskej republiky,
7.-8. september 2011

1. Úvod do problematiky ochrany spotrebiteľa vo svetle harmonizácie súkromného práva

Spotrebiteľské právo je harmonizované smernicami, pričom pravidelne je zvolená metóda tzv. minimálnej harmonizácie, podľa ktorej musia členské štáty poskytnúť spotrebiteľovi určitú úroveň subjektívnych práv, ale zároveň môžu spotrebiteľovi poskytnúť vo vnútroštátnom práve väčšiu mieru ochrany. Takýmto spôsobom naďalej pretrvávajú rozdiely v právnych poriadkoch a je otáznym, či sa jeden z cieľov harmonizácie – odstránenie prekážok v obchodovaní naprieč Európskou úniou – podarilo naplniť. Určitou výnimkou zo zásady minimálnej harmonizácie je právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú chybným (vadným) výrobkom alebo úprava nekalých obchodných praktík, ktoré predstavujú tzv. úplnú harmonizáciu a ktorým sa ešte budeme bližšie venovať.

2. Ochrana pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách

Smernica 93/13/EHS o nekalých podmienkach (ďalej len smernica 93/13/EHS)¹ upravuje pravdepodobne najvýznamnejší inštitút moderného zmluvného práva, a to obsahovú kontrolu štandardných (adhézných, resp. formulárových) spotrebiteľských zmlúv. Smernica ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť ochranu spotrebiteľa

pred nekalými, resp. neprijateľnými² klauzúlami v zmluvách, na tvorbe ktorých sa spotrebiteľ nepodieľal, a ktoré zásadným spôsobom zhoršujú jeho postavenie.

Smernica o nekalých podmienkach bola prvou všeobecnou smernicou na ochranu spotrebiteľa. Dovtedy sa jednotlivé smernice vydané za účelom ochrany spotrebiteľa vzťahovali iba na určité odvetvia (spotrebiteľské úvery,³ zájazdy⁴ alebo neskôr aj tzv. time-sharing⁵), alebo na určité metódy predaja (podomový predaj).⁶ Vlastnú úpravu smernice je možné štrukturovať a jednotlivo preskúmať jej zložky.

Smernica vytvára mechanizmus kontroly zmluvných klauzúl, ktoré neboli individuálne negociované. Individuálne negociované klauzuly sú spod kontroly vyňaté. Rovnako nepodliehajú prieskumu súdov ani dojednania týkajúce sa predmetu a ceny za zmluvné plnenie. Smernica obsahuje aj prílohu, ktorá v zmysle čl. 3 ods. 3 obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé. Príloha obsahuje dva odseky. V prvom odseku obsahuje vzorový katalóg klauzúl a v druhom odseku osobitné ustanovenia najmä pre zmluvy týkajúce sa finančných služieb. Katalóg klauzúl je síce pre členské štáty a ich národné súdy nezáväzný, ale judikatúra Súdneho dvora EÚ mu prisúdila osobitný význam pri transpozícii smernice.

Ochrana poskytovaná smernicou 93/13/EHS spadá pod tzv. *obsahovú kontrolu zmluvy*. Nedosta-

¹ Smernica Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Slovenská verzia smernice sa nachádza v mimoriadnom vydaní Ú.v. kap. 15, zv. 2, s. 288 - 293. Komplexne k problematike pozri CSACH, K.: *Štandardné zmluvy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 331 s.

² Slovenská verzia smernice používa pojem nekalá podmienka, vnútroštátny transpozičný predpis používa naopak pojem neprijateľná podmienka. V predkladanom materiáli budeme používať uvedené pojmy synonymicky.

³ Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru. Ú.v. ES L 42 z 12. februára 1987, s. 48 a nasl.

⁴ Smernica Rady č. 90/314/EHS z 13. júna 1990 o organizovanom cestovaní, organizovaných dovolenkách a organizovaných zájazdoch. Ú.v. ES L 158 z 23. júna 1990, s. 59 a nasl.

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 94/47/ES o kúpe práva na sezónne užívanie nehnuteľností. Ú.v. ES L 280 z 29. októbra 1994, s. 83-87.

⁶ Smernica Rady č. 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov. Ú.v. ES L 372 z 31. decembra 1985, s. 31 a nasl.

tok v procedurálnej spravodlivosti pri uzatváraní zmluvy (nerovnaké vyjednávacie pozície) má odôvodniť zásah štátu (súdu) v záujme vytvoriť materiálne spravodlivé rozloženie práv a povinností v zmluvnom vzťahu. Okrem obsahovej kontroly zmluvy pozná doktrína aj *kontrolu výkladom*, ako aj *kontrolu zákonom*.

2.1. Doterajšia judikatúra Súdneho dvora EÚ k smernici o nekalých podmienkach

V doterajšej rozhodovacej činnosti vzťahujúcej sa k smernici 93/13/EHS sa Súdny dvor ES vyslovil najmä k dvom okruhom otázok.⁷ Prvý okruh rozhodnutí sa týka nárokov kladených na transpozíciu smernice v rámci konaní iniciovaných Komisiou proti členským štátom.⁸ V druhom okruhu rozhodnutí sa riešia otázky súvisiace s realizáciou právnej úpravy smernice, teda s postupom súdov členských štátov pri posudzovaní nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Práve druhý okruh problémov zaslúži podrobnejšie priblíženie.

Podľa rozhodnutia „Océano Grupo Editorial“⁹ má vnútroštátny súd musí *ex offico* skúmať nekalosť zmluvnej podmienky, zásadne ovplyvnilo koncepciu ochrany spotrebiteľa. Smer, ktorý uvedené rozhodnutie zadalo, bol neskoršími rozhodnutiami spresňovaný a zdal sa nezvratný. Až rozhod-

nutia Súdneho dvora „Pannon GSM“ a „Asturcom“ pripravili pôdu na odklon od ustálenej judikatúry.

Rozhodnutím Océano Grupo Editorial sa Súdny dvor prvýkrát vyjadril aj k samotnej neprijateľnej povahe určitej zmluvnej klauzuly. Neskôr (rozsudok *Freiburger Kommunalbauten*) Súdny dvor rozhodol, že posudzovanie neprijateľnosti klauzúl je v právomoci vnútroštátnych súdov.

Rozsudok Súdneho dvora „Freiburger Kommunalbauten“ (C-237/02), 1. apríla 2004:

„Vnútroštátnemu súdu prislúcha určiť, či ...zmluvná podmienka ... spĺňa požiadavky na to, aby mohla byť považovaná za nekalú v zmysle článku 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách.“

Rozsudok Súdneho dvora „Pannon GSM“ (C-243/08), 4. júna 2009:

32. Je teda úlohou súdu, ktorý vo veci rozhoduje, zabezpečiť potrebný účinok ochrany, ktorú sledujú ustanovenia smernice. Úloha, ktorú v konkrétnej oblasti vnútroštátnemu súdu ukladá právo Spoločenstva, preto nie je vymedzená len možnosťou vysloviť sa k prípadnej nekalej povahe zmluvnej podmienky, ale zahŕňa taktiež povinnosť preskúmať *ex offico* túto otázku hneď potom, ako je súd oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, vrátane, ak nastolil otázku o svojej vlastnej miestnej príslušnosti.

33. Avšak, v rámci výkonu tejto povinnosti v zmysle smernice nemusi vnútroštátny súd vylúčiť uplatnenie dotknutej podmienky, ak spotrebiteľ, potom čo bol upozornený súdom na možnosť namietat nekalosť podmienky, nepovažuje za potrebné namietat nekalý a nezáväzný charakter podmienky.

34.

35. Treba preto na druhú otázku odpovedať, že vnútroštátny súd je povinný preskúmať *ex offico* nekalý charakter zmluvnej podmienky, len čo má k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na tento účel. Ak považuje takúto podmienku za nekalú, zdrží sa jej uplatnenia, okrem prípadu, že to spotrebiteľ namietal. Vnútroštátny súd má túto povinnosť tiež vtedy, ak preveruje svoju vlastnú miestnu príslušnosť.

Rozsudok Súdneho dvora „Asturcom“ (C-40/08), 6. októbra 2010:

47. V každom prípade dodržiavanie zásady efektivity si za okolností ako v spore vo veci samej nemôže vyžadovať, aby vnútroštátny súd kompenzoval nielen opomenutie procesného charakteru spotrebiteľa, ktorý nepozná svoje práva, ako tomu bolo vo veci, ktorá viedla k vydaniu rozsudku *Mostaza Claro*, už citovaného, ale taktiež aby úplne nahradil celkovú pasivitu dotknutého spotrebiteľa, akou je pasívny prístup žalovanej v spore vo veci samej, ktorá sa nezúčastnila na

⁷ Ku komplexnejšiemu prehľadu judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa smernice 93/13/EHS pozri CSACH, K.: Neprimerané podmienky v spotrebiteľských zmluvách vo svetle judikatúry Európskeho súdneho dvora a súdov členských štátov. In: *Justičná revue* 11/2006, s. 1683 – 1690.

⁸ Pozri napríklad rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-144/99, Komisia proti Holandskému kráľovstvu, Zb. 2001, s. I-03541; vo veci C-372/99, Komisia proti Talianskej republike, Zb. 2002, s. I-00819; vo veci C-478/99, Komisia proti Švédskemu kráľovstvu, Zb. 2002, I-04147; vo veci C-70/03, Komisia proti Španielskemu kráľovstvu, Zb. 2004, s. I-07999, ako aj nedávno začaté konanie vo veci C-220/09 o žalobe Komisie proti Maltskej republike.

⁹ Rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-240/98 až C-244/98, Océano Grupo Editorial SA proti Roció Murciano Quintero (C-240/98) a Salvat Editores SA proti José M. Sánchez Alcón Prades (C-241/98), José Luis Copano Badillo (C-242/98), Mohammed Berroane (C-243/98) a Emilio Viñas Feliú (C-244/98). Zb. 2000, s. I-04941.

rozhodcovskom konaní, ani nepodala žalobu o neplatnosť proti rozhodcovskému rozsudku, ktorý sa z tohto dôvodu stal právoplatným.

...

53. Z uvedeného vyplýva, že ak vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, musí podľa vnútroštátnych procesných pravidiel preskúmať *ex offio* rozpor rozhodcovskej doložky s vnútroštátnymi predpismi v oblasti verejného poriadku, musí takisto preskúmať *ex offio* nekalú povahu rozhodcovskej doložky v súvislosti s článkom 6 uvedenej smernice hneď potom, ako je súd oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel (pozri v tomto zmysle rozsudok Pannon GSM, už citovaný, bod 32).

54. Túto povinnosť má aj vnútroštátny sudca, ktorý v rámci vnútroštátneho súdneho systému disponuje právomocou preskúmať *ex offio* rozpor takejto podmienky s vnútroštátnymi predpismi v oblasti verejného poriadku (pozri v tomto zmysle rozsudky van Schijndel a van Veen, už citovaný, body 13, 14 a 22, ako aj Kempter, bod 45).

Rozsudok Súdneho dvora „VB Pénzügyi Lízing“ (C-137/08), 9. novembra 2010

„Článok 267 ZFEÚ sa má vykladať v tom zmysle, že do právomoci Súdneho dvora Európskej únie patrí právomoc vyložiť pojem „nekalá zmluvná podmienka“ uvedený v článku 3 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách a v prílohe k tejto smernici, ako aj hľadiská, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí zohľadniť pri preskúmaní zmluvnej podmienky vzhľadom na ustanovenia tejto smernice, pričom vnútroštátnemu súdu vzhľadom na uvedené kritériá prináleží stanoviť konkrétnu kvalifikáciu predmetnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu.“

2.2. Transpozícia a implementácia smernice o nekalých podmienkach v slovenskom práve

V súčasnosti sú ťažiskovými transpozičnými predpismi ustanovenia §§ 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. Po určitom zjednodušení môžeme zhrnúť, že transpozičné (a implementačné) ťažkosti sú charakteru hmotnoprávneho a procesnoprávneho.

§ 52

- (1) Spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.
- (2) Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné.

(3) Dodávateľ je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti.

(4) Spotrebiteľ je fyzická osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti.

§ 52a

(1) Ak sú uzavreté viaceré spotrebiteľské zmluvy pri tom istom rokovaní alebo sú zahrnuté do jednej listiny, posudzujú sa každá z týchto zmlúv samostatne.

(2) Ak však z povahy zmlúv alebo stranám známeho účelu zmlúv uvedených v odseku 1 pri ich uzavretí zrejme vyplýva, že tieto zmluvy sú od seba vzájomne závislé, vznik každej z týchto zmlúv je podmienkou vzniku ostatných zmlúv. Zánik jednej z týchto zmlúv iným spôsobom než splnením alebo spôsobom nahrádzajúcim splnenie spôsobuje zánik ostatných závislých zmlúv, a to s obdobnými právnymi účinkami.

§ 53

(1) Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len "neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.

(2) Za **individuálne dojednané** zmluvné ustanovenia sa nepovažujú také, s ktorými mal spotrebiteľ možnosť oboznámiť sa pred podpisom zmluvy, ak nemohol ovplyvniť ich obsah.

(3) Ak dodávateľ nepreukáže opak, zmluvné ustanovenia dohodnuté medzi dodávateľom a spotrebiteľom sa nepovažujú za **individuálne dojednané**.

(4) Za **neprijateľné podmienky** uvedené v spotrebiteľskej zmluve sa považujú **najmä ustanovenia**, ktoré:

- a) má spotrebiteľ plniť a s ktorými sa **nemal možnosť oboznámiť** pred uzavretím zmluvy,
- b) dovoľujú dodávateľovi **previesť práva a povinnosti** zo zmluvy na iného dodávateľa bez súhlasu spotrebiteľa, ak by prevodom došlo k zhoršeniu vymožitelnosti alebo zabezpečenia pohľadávky spotrebiteľa,
- c) **vylučujú alebo obmedzujú zodpovednosť** dodávateľa za konanie alebo opomenutie, ktorým sa spotrebiteľovi spôsobila smrť alebo ujma na zdraví,
- d) vylučujú alebo obmedzujú práva spotrebiteľa pri uplatnení **zodpovednosti za vady** alebo zodpovednosti za škodu,
- e) umožňujú dodávateľovi, aby spotrebiteľovi **nevydal ním poskytnuté plnenie** aj v prípade, ak spotrebiteľ neuzavrie s dodávateľom zmluvu alebo od nej odstúpi,
- f) umožňujú **dodávateľovi odstúpiť od zmluvy** bez zmluvného alebo zákonného dôvodu a spotrebiteľovi to neumožňujú,

- g) oprávňujú dodávateľa, aby bez dôvodov hodných osobitného zreteľa **vypovedal** zmluvu uzavretú na dobu neurčitú bez primeranej výpovednej lehoty,
- h) prikazujú spotrebiteľovi, aby splnil všetky záväzky aj vtedy, ak dodávateľ nespĺnil záväzky, ktoré vznikli,
- i) umožňujú dodávateľovi **jednostranne zmeniť** zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve,
- j) určujú, že **cena tovaru alebo služieb bude určená** v čase ich splnenia, alebo dodávateľa oprávňujú na zvýšenie ceny tovaru alebo služieb bez toho, aby spotrebiteľ mal právo odstúpiť od zmluvy, ak cena dohodnutá v čase uzavretia zmluvy je podstatne prekročená v čase splnenia,
- k) požadujú od spotrebiteľa, ktorý nespĺnil svoj záväzok, aby zaplatil **neprimerane vysokú sumu ako sankciu** spojenú s nespĺnením jeho záväzku,
- l) **obmedzujú prístup k dôkazom** alebo ukladajú spotrebiteľovi povinnosť niesť dôkazné bremeno, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, mala niesť iná zmluvná strana,
- m) v prípade čiastočného alebo úplného nesplnenia záväzku zo strany dodávateľa neprimerane obmedzujú alebo vylučujú možnosť spotrebiteľa domáhať sa svojich práv voči dodávateľovi vrátane práva spotrebiteľa započítať pohľadávku voči dodávateľovi,
- n) spôsobujú, že platnosť zmluvy uzatvorenej na dobu určitú sa po uplynutí obdobia, na ktorú bola zmluva uzavretá, predlži, pričom spotrebiteľovi priznávajú neprimerane krátke obdobie na prejavenie súhlasu s predĺžením platnosti zmluvy,
- o) ktoré oprávňujú dodávateľa rozhodnúť o tom, že jeho plnenie je v súlade so zmluvou, alebo ktoré priznávajú právo zmluvu vykladať iba dodávateľovi,
- p) obmedzujú zodpovednosť dodávateľa, ak bola zmluva uzavretá sprostredkovateľom, alebo vyžadujú uzavretie zmluvy prostredníctvom sprostredkovateľa v osobitnej forme,
- q) vyžadujú v rámci **dojednanej rozhodcovskej doložky** od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.
- (5) Neprijateľné podmienky upravené v spotrebiteľských zmluvách sú neplatné.
- (6) Ak predmetom spotrebiteľskej zmluvy je poskytnutie peňažných prostriedkov, nesmie odplata podstatne prevyšovať odplatu obvykle požadovanú na finančnom trhu za spotrebiteľské úvery v obdobných prípadoch. Pri posudzovaní obdobnosti prípadov sa prihliada najmä na finančnú situáciu spotrebiteľa, spôsob a mieru zabezpečenia jeho záväzku, objem poskytnutých peňažných prostriedkov a lehotu splatnosti.
- (7) Zabezpečenie splnenia záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy prostredníctvom zabezpečovacieho prevodu práva k nehnuteľnosti je pri spotrebiteľskej zmluve neprípustné.
- (8) Ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.
- (9) Neprijateľnosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená, a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.
- (10) Ustanovenia spotrebiteľskej zmluvy uzavretej na dobu neurčitú, podľa ktorých si dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu vyhradzuje právo z vážneho objektívneho dôvodu jednostranne a bez poskytnutia výpovednej lehoty vypovedať túto zmluvu, sa nepovažujú za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. g), ak ide o vážny objektívny dôvod, ktorý dodávateľ nezapríčinil, nemohol predvídať ani odvrátiť a ktorý dodávateľovi bráni v plnení tejto zmluvy, pričom dodávateľ sa v tejto zmluve zaviazal, že o vypovedaní a dôvode vypovedania tejto zmluvy bez zbytočného odkladu písomne informuje spotrebiteľa.
- (11) Ustanovenia odseku 4 písm. g) a i) o neprijateľných podmienkach sa nepoužijú na spotrebiteľskú zmluvu, ktorej predmetom je
- a) obchod s prevoditeľnými cennými papiermi, finančnými nástrojmi a inými produktmi alebo službami, kde je cena závislá od pohybu kurzov a indexov na regulovanom trhu alebo od trhovej sadzby, na ktoré dodávateľ nemá vplyv,
- b) nákup cudzej meny alebo predaj cudzej meny, cestovných šekov alebo medzinárodné peňažné príkazy vystavené v cudzej mene.
- (12) Za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. i) sa nepovažuje podmienka, podľa ktorej si
- a) dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu vyhradzuje právo z vážneho objektívneho dôvodu bez oznámenia zmeniť úrokovú sadzbu alebo výšku iných poplatkov za finančné služby podľa osobitného predpisu, ktoré má platiť spotrebiteľ alebo dodávateľ, ak súčasne sa dodávateľ zaviazal bez zbytočného odkladu o tom a o možnosti spotrebiteľa vypovedať spotrebiteľskú zmluvu písomne informovať spotrebiteľa a ak spotrebiteľ má právo bezplatne a s okamžitou účinnosťou vypovedať túto zmluvu,
- b) dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu si vyhradzuje právo meniť jednostranne podmienky spotrebiteľskej zmluvy na dobu neurčitú, ak sa od dodávateľa vyžaduje, aby o tom a o možnosti spotrebiteľa vypovedať túto zmluvu bez zbytočného odkladu písomne informoval spotrebiteľa, a ak spotrebiteľ má právo bezplatne a s okamžitou účinnosťou vypovedať túto zmluvu.
- (13) Ustanovenie odseku 4 písm. j) o neprijateľných podmienkach sa nepoužije na spotrebiteľskú zmluvu, ktorej predmetom je
- a) obchod s prevoditeľnými cennými papiermi, finančnými nástrojmi a inými produktmi alebo službami, kde je cena závislá od pohybu kurzov a indexov na regulovanom trhu alebo od trhovej sadzby, na ktoré dodávateľ nemá vplyv,

- b) nákup cudzej meny alebo predaj cudzej meny, cestovných šekov alebo medzinárodných peňažných príkazov vystavených v cudzej mene,
- c) doložka o cenových indexoch, ak takúto doložku výslovne dovoľuje osobitný predpis a ak spôsob úpravy ceny je v tejto doložke výslovne opísaný.
- (3) V pochybnostiach o význame zmluvnej podmienky sa výklad priaznivejší pre spotrebiteľa neuplatní, ak právo na príslušnom orgáne uplatňuje právnická osoba založená alebo zriadená na ochranu spotrebiteľa.

2.2.1. Hmotnoprávne problémy pri implementácii smernice 93/13/EHS

- § 53a**
- (1) Ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve, ktorá sa uzatvára vo viacerých prípadoch, a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje alebo vo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky, alebo nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky, dodávateľ je povinný zdržať sa používania takejto podmienky alebo podmienky s rovnakým významom v zmluvách so všetkými spotrebiteľmi. Dodávateľ má rovnakú povinnosť aj vtedy, ak mu na základe takejto podmienky súd uložil vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie. Rovnakú povinnosť má aj právny nástupca dodávateľa.
- (2) Ak sa rozhodnutie súdu podľa odseku 1 týka len časti zmluvnej podmienky, dodávateľ je povinný splniť povinnosť uvedenú v odseku 1 v rozsahu tejto časti.

§ 53b (výška úplaty, rozloženie plnenia)

- (1) Ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi za odplatu, sankcie za omeškanie s plnením záväzku spotrebiteľa spolu nesmú byť vyššie, ako ustanoví vykonávací predpis.
- (2) Ak spotrebiteľ vypovedal zmluvu alebo odstúpil od zmluvy z dôvodu, že dodávateľ zmenil zmluvné podmienky a spotrebiteľovi tým vznikla povinnosť vrátiť jednorazovo finančné prostriedky, dodávateľ je povinný ponúknuť spotrebiteľovi plnenie v primeraných splátkach, ak osobitný zákon neustanovuje inak; ak sa na podmienkach úhrady plnenia nedohodnú, rozhodne na návrh niektorého z nich súd. Rovnakú povinnosť má dodávateľ, ak jednostranne vypovedal zmluvu podľa § 53 ods. 10.

§ 53c (veľkosť písma)

Ak je spotrebiteľská zmluva vyhotovená písomne, predmet a cena nesmú byť uvedené menším písmom ako iná časť takejto zmluvy s výnimkou názvu zmluvy a označení jej častí. Zmluva uzatvorená v rozpore s týmto ustanovením je neplatná.

§ 54 (jednostranná kogentnosť, výklad)

- (1) Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.
- (2) V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.

Vnútroštátna právna úprava štandardných spotrebiteľských zmlúv bola v minulosti podrobená mnohým novelizáciami. Anabáza zákonodarcu pri transpozícii smernice o nekalých podmienkach však nie je zďaleka pri konci. Právna úprava v § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka vykazuje naďalej množstvo viac či menej závažných nedostatkov. Pôvodne boli najväčšími nedostatkami transpozície nesprávna zákonná definícia spotrebiteľskej zmluvy a skromný demonštratívny výpočet vzorových klauzúl v § 53 Občianskeho zákonníka, ktoré sa mali považovať za neprijateľné. Oba tieto nedostatky už boli do určitej miery odstránené. V súčasnosti je najväčším nedostatkom vnútroštátnej právnej úpravy neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách nie úplne správne vyjadrenie tzv. individuálne vyjednanej klauzuly (§ 53 ods. 2 OZ) a znenie § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého nie je možné odchyliť sa od zákonných ustanovení v neprospech spotrebiteľa, a to ani v prípade, ak by takéto odchylenie sa bolo individuálne negociované.

2.2.2. Procesnoprávne problémy pri implementácii smernice 93/13/EHS

2.2.2.1. Koncept *ex offio* ochrany spotrebiteľa

Najviac implementačných ťažkostí je spojených s požiadavkou Súdneho dvora, podľa ktorej by koncept ochrany spotrebiteľa utrpel, ak by spotrebiteľ musel sám namietat neprijateľnosť zmluvnej podmienky.¹⁰ Z toho sa vyvodilo, že vnútroštátny súd má pristúpiť k posudzovaniu klauzuly *ex offio*. Zdá sa však, že tento koncept je omnoho širší. Členským štátom sa ukladá povinnosť zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný neprijateľnou klauzulou, bez ohľadu na to, či si

¹⁰ Pozri bod 26 už citovaného rozsudku „Océano Grupo Editorial“.

spotrebiteľ svoje práva uplatnil, alebo nie. Z rozhodnutia Súdneho dvora „Pannon GSM“ je možné vyvodiť určité zjemnenie uvedenej povinnosti, ale po najnovšom rozhodnutí vo veci „Asturcom“ sa vynorilo množstvo nových otázok a naďalej je otázne, ako ďaleko musia orgány členského štátu ísť, aby túto ochranu spotrebiteľovi zabezpečili.

Uvedená požiadavka nerobí väčšie problémy vtedy, ak je zmluvná klauzula posudzovaná v rámci riadneho súdneho, alebo aj rozhodcovského konania medzi spotrebiteľom a podnikateľom. V oboch prípadoch bude klauzula posudzovaná *ex officio*, v procesnom štádiu, ktoré je na posudzovanie prijateľnosti klauzuly vhodné. Problematická situácia nastáva v prípade, ak má súd možnosť pristúpiť (alebo pristúpi) k posudzovaniu prijateľnosti klauzuly až po skončení tej fázy konania, v rámci ktorej sa malo rozhodnúť o právach a povinnostiach spotrebiteľa. Je zjavné, že uvedená požiadavka bude v rámci slovenskej právnej praxe problematická najmä v súvislosti s prípadmi:

- vykonateľného prvostupňového rozsudku, ktorý zaväzuje na plnenie podľa neprijateľnej podmienky, alebo
- vykonateľného rozhodcovského rozsudku, ktorý zaväzuje na plnenie podľa neprijateľnej podmienky alebo
- v rámci exekučného konania v súvislosti s iným exekučným titulom (napríklad vykonateľná notárska zápisnica v zmysle § 41 ods. 2 písmeno c) Exekučného poriadku).¹¹

2.2.2.2. *Kontrola neprijateľných klauzúl v rámci exekučnej fázy konania*

Pri dôslednom dodržiavaní požiadaviek komunitárneho práva by k uvedeným prípadom nemalo dochádzať, nakoľko neprijateľná klauzula mala byť odhalená už v rámci konania vo veci samej. Vo všetkých týchto prípadoch existuje exekučný titul, ktorý môže byť podkladom pre exekúciu. V zmysle § 44 ods. 2 Exekučného poriadku súd preskúma súlad žiadosti o udelenie poverenia na

vykonanie exekúcie, návrhu na vykonanie exekúcie a exekučného titulu so zákonom a ak zistí rozpor žiadosti alebo návrhu či exekučného titulu so zákonom, zamietne žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie.

Je ale otázne, či sa koncepcia Súdneho dvora, ukladajúca povinnosť zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol viazaný neprijateľnou podmienkou vzťahuje aj na exekučné konanie, ktoré nemá nahrádzať alebo dopĺňať prvostupňové konanie, či konanie o opravných prostriedkoch. V najnovšom rozhodnutí „Asturcom“ Súdny dvor uviedol, že smernica neupravuje účinok právoplatných rozhodnutí a preto komunitárne právo ani neustanovuje, či sa má kontrola klauzúl rozšíriť aj na exekučné konanie. Vnútroštátny exekučný súd má (pri rozhodcovskom rozsudku) preto povinnosť skúmať nekalosť klauzúl vtedy, ak by tak mal v zmysle vnútroštátneho práva urobiť pri iných právoplatných rozhodnutiach, alebo vtedy, ak by tak mal urobiť z dôvodu verejného poriadku. Súdny dvor v rozhodnutiach „Pannon GSM“ a „Asturcom“ iba dodal, že povinnosť preskúmať *ex officio* neprijateľnosť klauzúl má súd hneď potom, ako je oboznámený s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel.¹²

Na zodpovedanie otázky preto musíme nazrieť do vnútroštátneho práva. V rámci vnútroštátneho práva je problematické odpovedať na nastolenú otázku všeobecným spôsobom. Proti sebe stoja princípy *res iudicata* a právoplatné rozhodnutie, resp. iný exekučný titul, vyznačujúci sa prezumpciou správnosti a legality na jednej strane, a koncepcia Súdneho dvora o povinnosti zabezpečiť ochranu spotrebiteľovi, aj vtedy, ak sa spotrebiteľ tejto ochrany nedovoľával na strane druhej.

2.2.2.3. *Kontrola klauzúl v rámci konania o zrušení rozhodcovského rozsudku*

Naopak, menej zložitým je prípad, ak spotrebiteľ výsledky rozhodcovského konania napadne žalobou o zrušenie rozhodcovského rozsudku

¹¹ Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov.

¹² Pozri bod 32 rozsudku „Pannon GSM“ a bod 53 rozsudku „Asturcom“, oba publikované v tomto čísle.

v zmysle § 40 a nasl. zákona o rozhodcovskom konaní napríklad preto, lebo popiera platnosť rozhodcovskej doložky v spotrebiteľskej zmluve. Podľa rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-168/05 „*Mostaza Claro*“¹³ je v konaní o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku potrebné preskúmať platnosť rozhodcovskej doložky aj vtedy, ak spotrebiteľ v predchádzajúcom rozhodcovskom konaní nevzniesol námietku voči platnosti takejto doložky. Takýto záver neprekvapuje. Podľa mnohých vnútroštátnych úprav žalôb o zrušenie rozhodcovského rozsudku je absencia rozhodcovskej zmluvy jedným z dôvodov, o ktorý je možné žalobu oprieť. Ak posúdime rozhodcovskú doložku v spotrebiteľskej zmluve ako neprijateľnú podmienku, potom dospejeme k záveru, že rozhodcovská zmluva nebola platne uzatvorená a je daný dôvod pre zrušenie rozhodcovského rozsudku súdom. Obdobný záver bude platiť aj pre ostatné zmluvné klauzuly (nie len pre rozhodcovské doložky). Slovenský zákonodarca ostatnou novelizáciou zákona o rozhodcovskom konaní zákonom č. 71/2009 Z.z. podstatne rozšíril ochranu spotrebiteľa vytvorením nového dôvodu žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Podľa § 40 ods. 1 písmeno j) zákona o rozhodcovskom konaní sa účastník rozhodcovského konania môže žalobou domáhať zrušenia rozhodcovského rozsudku, ak boli pri rozhodovaní porušené všeobecne záväzné právne predpisy na ochranu práv spotrebiteľa, vrátane ustanovení o neprijateľných podmienkach. Tým sa v spotrebiteľských sporoch dostáva súd do pozície bežnej revíznej inštalácie a žaloba na zrušenie rozhodcovského rozsudku tak stráca svoju pozíciu osobitného procesného prostriedku ochrany pre špeciálne vymedzené prípady.

V súdnej praxi sa objavil výklad týkajúci sa miestnej príslušnosti súdu vo veciach zrušenia rozhodcovského rozsudku: *Súd vo veci zrušenia rozhodcovského rozsudku v spotrebiteľskej veci označil ustanovenie Občianskeho súdneho poriadku o výlučnej príslušnosti súdu, v ktorého obvode sa nachádza miesto rozhodcovského konania za odporujúce právu Európskej únie. Spotrebiteľ má v takejto veci právo vybrať si súd v*

mieste svojho bydliska (Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. mája 2010 č. k. 8NcC/15/2010).

2.2.2.4. Osobitosti obligatórnych bankových rozhodcovských doložiek

Sporý zo zmlúv medzi spotrebiteľom a bankami vykazujú určité špecifiká v dôsledku osobitnej bankovoprávnej regulácie:

Podľa zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách: § 93b

- (1) *Banky a pobočky zahraničných bánk sú povinné ponúknuť svojim klientom neodvolateľný návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy* [§ 5 písm. i)] budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní stálym rozhodcovským súdom zriadeným podľa osobitného zákona, 88k) a to tak, aby klient mal možnosť voľby, či prijme alebo neprijme predložený návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy. Banka a pobočka zahraničnej banky sú pri predložení návrhu na uzavretie rozhodcovskej zmluvy tiež povinné preukázateľne poučiť klienta o dôsledkoch uzavretia navrhovanej rozhodcovskej zmluvy na riešenie ich vzájomných sporov z obchodov.
- (2) *Návrh rozhodcovskej zmluvy podľa odseku 1 sú banky a pobočky zahraničných bánk povinné predložiť svojim klientom najneskôr pri uzatváraní obchodu, na ktorý sa nevzťahuje už uzavretá rozhodcovská zmluva. Klient nie je povinný prijať návrh rozhodcovskej zmluvy predložený podľa odseku 1; ak klient neprijme návrh rozhodcovskej zmluvy predložený podľa odseku 1, tak prípadné spory z obchodu s takýmto klientom sa riešia postupom podľa osobitných predpisov.* 88l)
- (3) *Ustanovenia § 93a sa rovnako použijú pre stály rozhodcovský súd zriadený podľa osobitného zákona, 88k) a to na poskytovanie, získavanie, sprístupňovanie a spracúvanie údajov na účely konania a rozhodovania tohto stáleho rozhodcovského súdu o sporoch medzi klientmi a ich bankami a pobočkami zahraničných bánk a tiež na účel zdokumentovania činnosti tohto stáleho rozhodcovského súdu. Tento stály rozhodcovský súd však sprístupňuje a poskytuje* 88g) údaje, na ktoré sa vzťahuje § 93a ods. 1 až 3, § 91 ods. 1, § 38 ods. 3 a § 92a, len Národnej banke Slovenska na účely vykonávania pôsobnosti, dohľadu a činnosti podľa tohto zákona a osobitných zákonov a len účastníkom rozhodcovského konania pred týmto stálym rozhodcovským súdom v rozsahu potrebnom na účely rozhodcovského konania. 88m)

Poznámky:

88j) § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 244/2002 Z. z.

88k) § 90 ods. 1 zákona č. 492/2009 Z. z.

Zákon č. 244/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov.

¹³ Rozsudok Súdneho dvora vo veci C-168/05, Elisa María Mostaza Claro proti Centro Móvil Milenium SL zo dňa 26. októbra 2006. Zb. 2006, s. I-10421.

88l) Napríklad Občiansky súdny poriadok, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. v znení neskorších predpisov.

88m) Zákon č. 244/2002 Z. z.

Podľa zákona č. 492/2009 Z.z. o platobných službách:

(1) Platobnou službou sa rozumie

- a) vklad finančných prostriedkov v hotovosti na platobný účet a vykonávanie všetkých úkonov súvisiacich s vedením platobného účtu,
- b) výber finančných prostriedkov v hotovosti z platobného účtu a vykonávanie všetkých úkonov súvisiacich s vedením platobného účtu,
- c) vykonávanie platobných operácií vrátane prevodu finančných prostriedkov z platobného účtu alebo na platobný účet vedený u poskytovateľa platobných služieb
 1. úhradou,
 2. prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
 3. inkasom,
- d) vykonávanie platobných operácií z úveru poskytnutého používateľovi platobných služieb
 1. formou povoleného prečerpania platobného účtu, a to
 - 1a. úhradou,
 - 1b. prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
 - 1c. inkasom, alebo
 2. formou úverového rámca prostredníctvom platobnej karty alebo iného platobného prostriedku,
- e) poukazovanie peňazí,
- f) vykonávanie platobných operácií, pri ktorých sa súhlas platiteľa s vykonaním platobnej operácie udeľuje prostredníctvom akéhokoľvek telekomunikačného zariadenia, digitálneho zariadenia alebo zariadenia informačných technológií a platba sa vykoná prevádzkovateľovi telekomunikácií, prevádzkovateľovi systému informačných technológií alebo siete, ktorý koná iba ako sprostredkovateľ medzi používateľom platobných služieb a dodávateľom tovaru a služieb,
- g) vydávanie alebo prijímanie platobnej karty alebo iného platobného prostriedku.

Riešenie sporov prostredníctvom stáleho rozhodcovského súdu

§ 90

- (1) Poskytovatelia platobných služieb sú povinní spoločne alebo prostredníctvom svojho záujmového združenia⁷⁷⁾ zriadiť stály rozhodcovský súd a zabezpečiť činnosť stáleho rozhodcovského súdu podľa osobitného zákona o rozhodcovskom konaní, ⁷⁸⁾ ktorý má sídlo v Bratislave; štatútom tohto stáleho rozhodcovského súdu sa môžu zriadiť aj jeho pobočky.
- (2) Stály rozhodcovský súd je príslušný rozhodovať predovšetkým spory, ktoré vznikli medzi používateľmi platobných služieb a poskytovateľmi platobných služieb pri poskytovaní platobných služieb.
- (3) Poskytovateľ platobných služieb je povinný ponúknuť svojmu používateľovi platobných služieb neodvolateľný

návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy o tom, že ich prípadné vzájomné spory, ktoré medzi nimi vzniknú v súvislosti s platobnými službami, budú rozhodnuté v rozhodcovskom konaní stálym rozhodcovským súdom podľa odseku 1 tak, aby používateľ platobných služieb mal možnosť voľby, či prijme, alebo neprijme predložený návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy. Poskytovateľ platobných služieb je pri predložení návrhu na uzavretie rozhodcovskej zmluvy tiež povinný preukázateľne poučiť používateľa platobných služieb o dôsledkoch uzavretia navrhovanej rozhodcovskej zmluvy na riešenie ich vzájomných sporov v súvislosti s platobnými službami.

- (4) Návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy podľa odseku 3 je poskytovateľ platobných služieb povinný predložiť používateľovi platobných služieb v rámcovej zmluve podľa § 31. Používateľ platobných služieb nie je povinný prijať predložený návrh rozhodcovskej zmluvy. Ak používateľ platobných služieb neprijme návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy, spory medzi používateľom platobných služieb a jeho poskytovateľom platobných služieb sa riešia postupom podľa osobitných predpisov.⁷⁹⁾

§ 91

- (1) Výdavky na činnosť stáleho rozhodcovského súdu sa uhrádzajú z ročných príspevkov poskytovateľov platobných služieb, ktorí majú sídlo na území Slovenskej republiky alebo ktorí majú zriadenú pobočku na území Slovenskej republiky.
- (2) Výšku ročných príspevkov navrhuje zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu a ich výšku určuje Národná banka Slovenska na základe návrhu zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu. Národná banka Slovenska na základe návrhu zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu môže rozhodnúť, že ročný príspevok sa nebude platiť v prípade, ak na prevádzku stáleho rozhodcovského súdu postačujú jeho príjmy z predchádzajúcich rokov.
- (3) Zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu je povinný predložiť Národnej banke Slovenska návrh na určenie výšky ročného príspevku do 15. apríla kalendárneho roka. Výška ročného príspevku sa určí najneskôr do 30. apríla a príspevok je splatný do 31. mája kalendárneho roka, na ktorý sa príspevok určuje a platí.

§ 92

Konanie pred stálym rozhodcovským súdom o sporoch medzi používateľmi platobných služieb a ich poskytovateľmi platobných služieb je **bezplatné**. Za konanie pred stálym rozhodcovským súdom o iných sporoch ako sporoch, ktoré vznikli medzi používateľmi platobných služieb a ich poskytovateľmi platobných služieb, sa uhrádzajú trovy rozhodcovského konania podľa pravidiel o trovách rozhodcovského konania upravených v rokovacom poriadku stáleho rozhodcovského súdu.⁸⁰⁾

§ 93

- (1) Účastníci rozhodcovského konania sa môžu dohodnúť na mieste rozhodcovského konania v ústredí alebo v niektorej zriadenej pobočke stáleho rozhodcovského sú-

du. Ak sa účastníci rozhodcovského konania nedohodnú, stály rozhodcovský súd určí miesto rozhodcovského konania v ústredí alebo v niektorej svojej zriadenej pobočke na základe návrhu používateľa platobných služieb, ktorý je účastníkom rozhodcovského konania.

- (2) Používateľ platobných služieb má právo na vedenie rozhodcovského konania v jazyku, v ktorom je vyhotovená rozhodcovská zmluva, alebo v jazyku, v ktorom obvykle rokoval s poskytovateľom platobných služieb.
- (3) Účastníci rozhodcovského konania sú povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel rozhodcovského konania najmä tým, že pravdivo a úplne opíšu všetky potrebné skutočnosti, označia dôkazné prostriedky a plnia pokyny stáleho rozhodcovského súdu.
- (4) Ak používateľ platobných služieb v rozhodcovskom konaní nemôže predložiť navrhovaný doklad, listinu alebo iný dôkaz súvisiaci s rozhodcovským konaním, pretože doklad, listina alebo iný dôkaz súvisiaci s rozhodcovským konaním je v dispozícii poskytovateľa platobných služieb, poskytovateľ platobných služieb je povinný na základe návrhu používateľa platobných služieb alebo na požiadanie stáleho rozhodcovského súdu predložiť bez zbytočného odkladu stálemu rozhodcovskému súdu tento doklad, listinu alebo iný dôkaz.

§ 94

Zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu je povinný predložiť Národnej banke Slovenska správu o činnosti a hospodárení stáleho rozhodcovského súdu za kalendárny rok najneskôr do 31. marca nasledujúceho roka. Zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu je tiež povinný Národnú banku Slovenska informovať o prijatom štatúte, prijatom rokovacom poriadku stáleho rozhodcovského súdu a o každej ich prijatej zmene, a to bez zbytočného odkladu po ich prijatí.

§ 95

- (1) Stály rozhodcovský súd je povinný v prípade sporov pri poskytovaní platobných služieb spolupracovať s orgánmi členských štátov, ktoré sú príslušné na mimosúdne rozhodovanie sporov z poskytovania platobných služieb.
- (2) Stály rozhodcovský súd alebo rozhodca je povinný Národnú banku Slovenska informovať o ním zistených porušeníach pravidiel na poskytovanie platobných služieb zo strany poskytovateľov platobných služieb, ktoré zistil pri rozhodovaní sporov z poskytovania platobných služieb.

Poznámky:

77) § 20f až 20j Občianskeho zákonníka.

78) Zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov.

79) Napríklad Občiansky súdny poriadok, zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. v znení neskorších predpisov.

80) § 14 ods. 1 písm. b) zákona č. 244/2002 Z. z.

V slovenskej súdnej praxi vyvstávajú otázky najmä pri exekučnej kontrole rozhodcovských

rozhodnutí stáleho rozhodcovského súdu, ktorý vznikol podľa zákona o bankách. Súdny podrobujú najmä v exekučnej fáze kontrole aj rozhodnutia týchto orgánov. Pri rozhodovaní je ale potrebné zohľadniť, že vytvorenie materiálnej rovnováhy má za účel už samotný právny predpis. Bankový subjekt je taktiež povinný ponúknuť rozhodcovskú doložku spotrebiteľovi. Nie je možné považovať naplnenie zákonom stanovenej povinnosti za neprijateľnú podmienku.

3. Ochrana spotrebiteľa pri kúpe tovaru

3.1. Prierez úpravou harmonizovaného spotrebiteľského práva týkajúceho sa kúpnej zmluvy

Ako sme už uviedli, súčasná úprava spotrebiteľského práva je rozdrobená vo veľkom počte smerníc. Pre lepšiu orientáciu a vzhľadom na praktickú využiteľnosť výsledkov priblíženej rozhodovacej činnosti sme zúžili výber rozhodnutí Súdneho dvora na rozsudky týkajúce sa rôznych aspektov kúpy tovaru spotrebiteľom. Kúpna zmluva, ktorú uzatvoril spotrebiteľ je spravidla štandardnou zmluvou, a preto netreba prehliadať, že mechanizmus ochrany spotrebiteľa pred nekalými, resp. neprijateľnými zmluvnými klauzulami sa bude aplikovať aj na takúto kúpnu zmluvu.

3.1.1. Spôsoby predaja (podomový, zásielkový a elektronický obchod)

Prvou oblasťou harmonizovanej úpravy, ktorej budeme na stránkach predkladaného čísla venovať pozornosť je otázka modalít uzatvárania zmluvy spotrebiteľom. Zmluvy o kúpe tovaru nie sú uzatvárané iba klasickým spôsobom, za súčasnej prítomnosti kupujúceho, predávajúceho (zastúpeného svojím pracovníkom) a samotného tovaru, ale v čoraz väčšej miere sa využívajú moderné spôsoby predaja. Harmonizácia spotrebiteľského práva sa dotkla predaja podomového,¹⁴

¹⁴ Smernica Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov. Slovenská verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 15, zv. 1, s. 262.

zásielkového¹⁵ a osobitne aj elektronického obchodovania.¹⁶

Základným ochranným mechanizmom, ktorý sa pri úprave modalít predaja používa, sú informačné povinnosti, teda povinnosti podnikateľa poskytnúť spotrebiteľovi rôzne informácie nielen o produkte samom, ale aj o právach spotrebiteľa, a osobitne o práve odstúpiť od zmluvy.¹⁷ Nedostatočné informovanie je často v tuzemskej praxi postihované neplatnosťou.¹⁸ Spotrebiteľovi je

¹⁵ Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 97/7/ES z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku. Slovenská verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 15, zv. 3, s. 319.

¹⁶ Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode. Slovenská verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 13, zv. 25, s. 399 – 414.

¹⁷ Pozri čl. 4 a 5 smernice 97/7/ES a čl. 4 smernice 85/577/EHS.

¹⁸ „Súd prejudiciálne skúmal, či je zmluva (...) platná a dospel k záveru, že uvedená kúpna zmluva je neplatná, a to podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka v spojení s § 2 ods. 2, § 7 ods. 1 písm. d/ a § 8 ods. 1 zákona č. 108/2000 Z.z., lebo svojím obsahom odporuje uvedenému zákonu. Podľa ust. § 2 ods. 2 zák. č. 108/2000 Z.z. ak sa zmluva uzaviera písomne, musí obsahovať ustanovenie o práve na odstúpenie od zmluvy, ktoré právo má spotrebiteľ podľa ust. § 8 od. 1 cit. zák., a to do 7 pracovných dní odo dňa prevzatia písomnej informácie, ktorú písomnú informáciu je povinný predávajúci podľa § 7 ods. 1 písm. c/ cit. zák. odovzdať, resp. písomne potvrdiť spotrebiteľovi najneskôr v čase uzatvorenia zmluvy. **Navrhovateľ nepreukázal, že odporcovci ako spotrebiteľovi v čase uzatvorenia zmluvy písomne potvrdil jeho právo na odstúpenie od zmluvy, táto podstatná náležitosť, ktorú má zmluva podľa ust. § 2 ods. 2 v spojitosti s § 7 ods. 1 písm. d/ a § 8 ods. 1 cit. zák. zmluva obsahovať, v zmluve absentuje a preto je svojím obsahom v rozpore so zákonom podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka.** V zmluve je síce uvedené, že zákazník je oprávnený odstúpiť od zmluvy v zmysle platných právnych predpisov, ale konkrétne ustanovenie o práve odporcu na odstúpenie od zmluvy, ktoré má zmluva podľa citovaných zákonných ustanovení obsahovať, sa na žiadnom mieste v zmluve nenachádza. Ustanovenie v zmluve, podľa ktorého je zákazník oprávnený od zmluvy odstúpiť v zmysle platných právnych predpisov, je neurčité, nešpecifikuje konkrétnym spôsobom právo kupujúceho od tejto zmluvy odstúpiť.“ Pozri rozhodnutie Okresného súdu Žilina zo dňa 27.1.2006, sp. zn. 4C/122/2005, JASPI č.: 5105222699. Podľa rozhodnutia SDES v obdobnej veci trvá právo odstúpiť od zmluvy až do uplynutia stano-

pravidelne daná určitá ochranná lehota na zváženie, či chce byť už uzatvorenou zmluvou viazaný alebo nie. Uvedená lehota má za účelom vyrovnať podnikateľovu výhodu z dôvodu momentu prekvapenia, ktorému je spotrebiteľ vystavený bez prípravy a bez možnosti brániť sa obchodným ponukám (podomový predaj), resp. v situácií, kedy nie je spotrebiteľ schopný porovnať si konkurenčné ponuky, resp. zhodnotiť vlastnosti ponúkaného tovaru v skutočnosti, a nie iba na základe určitej ponuky (zásielkový predaj, resp. predaj v rámci elektronickej komunikácie). V predmetnej ochrannej lehote je spotrebiteľ oprávnený rozhodnúť sa, či zmluva, ktorú uzatvoril ostane v platnosti alebo či od nej odstúpi.¹⁹ Náležitosti komerčnej elektronickej komunikácie ako aj povinnosti spojené s uzatvorením zmluvy elektronicou formou sú upravené v smernici 2000/31/ES o elektronickom obchode.

Rozsudok Súdneho dvora „Martín Martín“ (C-227/08), 17. decembra 2009:

„Článok 4 smernice Rady 85/577/EHS z 20. decembra 1985 na ochranu spotrebiteľa pri zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov nebráni tomu, aby vnútroštátny súd ex officio vyhlásil zmluvu patriacu do pôsobnosti tejto smernice za neplatnú z dôvodu, že spotrebiteľ nebol upozornený na jeho právo odstúpiť od zmluvy, hoci sa tejto neplatnosti pred príslušnými vnútroštátnymi súdmi nikdy nedovoľával“

Rozsudok Súdneho dvora „Messner“ (C-489/07), 3. septembra 2009:

„Ustanovenia článku 6 ods. 1 druhej vety a článku 6 ods. 2 smernice 97/7/ES Európskeho parlamentu a Rady z 20. mája 1997 o ochrane spotrebiteľa vzhľadom na zmluvy na diaľku sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby vnútroštátna právna úprava všeobecne stanovila možnosť pre predávajúceho požadovať od spotrebiteľa kompenzačnú náhradu za použitie tovaru nadobudnutého na základe zmluvy uzatvorenej na diaľku v prípade, ak si posledný uvedený uplatní v lehote svoje právo na odstúpenie od zmluvy. Napriek tomu tie isté ustanovenia nebránia tomu, aby sa spotrebiteľovi uložila povinnosť zaplatiť kompenzačnú náhradu, ak spotrebiteľ mal používať tento tovar

venej lehoty po následnom informovaní o tomto práve. V prípade absencie informovania o možnosti odstúpiť od zmluvy, ostáva spotrebiteľovi právo odstúpiť počas celej doby neinformovanosti. Zmluva tým pádom ostáva platná. Pozri rozhodnutie ESD z 13. decembra 2001, C- 481/99 („Heininger“) body 45 a nasl. rozhodnutia. Názor SDES sa zdá byť presvedčivejším.

¹⁹ Pozri čl. 6 smernice 97/7/ES a čl. 5 smernice 85/577/EHS.

spôsobom, ktorý je nezlučiteľný so zásadami občianskeho práva, ako sú dobrá viera alebo bezdôvodné obohatenie, pod podmienkou, že nebude narušený účel tejto smernice, najmä účinnosť a efektívnosť práva na odstúpenie, čo prináleží posúdiť vnútroštátnemu súdu.“

3.1.2. Zodpovednosť za vady pri kúpe tovaru spotrebiteľom

Jedným z revolučných súkromnoprávných harmonizačných opatrení Spoločenstva bolo vydanie smernice 1999/44/ES o spotrebiteľskej kúpe tovaru.²⁰ Predmetná smernica reformovala zodpovednosť profesionálneho predávajúceho (podnikateľa) za vady tovaru existujúce v čase dodania tovaru. Jej nosným prvkom je ustanovenie dvojročnej doby, počas ktorej predávajúci zodpovedá za vady veci, existujúce v čase dodania tovaru, a spotrebiteľovi garantuje taxatívne vymedzené nároky z väd. Smernicou sa ustanovila určitá hierarchia právnych nárokov spotrebiteľa, ktorý má mať prednostne nárok na bezplatnú opravu/výmenu veci, a iba následne mu má prislúchať nárok na primerané zníženie ceny, resp. odstúpenie od zmluvy (posledne menované iba pri nie málo významnej vade).²¹ Priorita nápravných nárokov je odôvodnená záujmom predávajúceho na možnosti tzv. druhého, resp. dodatočného plnenia. Dovtedy široko uznávané, tzv. *edilské* nároky z väd tovaru²² (nárok na odstúpenie od zmluvy alebo nárok na zníženie kúpnej ceny) sa tým dostali až na druhú koľaj. Takáto zásadná zmena revolučným spôsobom zmenila napríklad anglické právo, podstatným spôsobom právo nemecké ale iba minimálne právo slovenské, ktoré však ešte stále trpí viacerými transpozíčnými mankami.

(Česko)Slovenská právna úprava bola v porovnaní so západnými úpravami omnoho

modernejšia (svojimi nárokmi na opravu/výmenu veci) a pre spotrebiteľa priaznivá, súčasne však aj omnoho komplexnejšia. Bola a naďalej je vybudovaná na existencii dvoch rozdielnych koncepcií zodpovednosti za plnenie s vadami. Prvou je *zodpovednosť za vady* existujúce v čase plnenia (základ v § 499 OZ) a druhou je tzv. *záruka za akosť*, teda zodpovednosť za vady, ktoré vzniknú aj neskôr, počas záručnej doby (základ v § 502 OZ). Jednoducho povedané, zodpovednosť za vady zabezpečuje, že bude plnené bez väd (vec nie je pokazená) a záruka za akosť garantuje, že plnenie bude bez väd počas celej záručnej doby (vec sa nepokazí).²³

Zákonom ustanovená *záruka za akosť* nachádzala uplatnenie iba v prípade predaja tovaru v obchode (§§ 619 ods. 2 a nasl. OZ), a to s variujúcou dĺžkou záručnej doby (8 dní až 6 mesiacov) a pri subtypoch zmluvy o dielo (§§ 645 a nasl., §§ 653 a nasl. OZ), tiež s odstupňovanou dĺžkou. V iných prípadoch platila záruka za akosť iba na základe dohody strán.

„Klasickú“ *zodpovednosť za vady* predpokladal zákon tak pri všeobecnom odplatnom prenechaní veci (§ 499 OZ), pri kúpnej zmluve všeobecne (596 a nasl. OZ), osobitne pri predaji v obchode (§ 619 ods. 1 OZ) rovnako ako aj pri subtypoch zmluvy o dielo (§§ 645 a nasl., §§ 653 a nasl. OZ).

Veľmi moderne boli pritom upravené nároky z väd, keďže popri tradičných *edilských* nárokoch na zrušenie zmluvy alebo na primeranú zľavu z ceny existovali aj nároky na opravu/odstránenie vady, resp. výmenu vadnej veci, pričom nároky na opravu a výmenu boli spravídla ustanovené ako primárne a *edilské* (iba) ako sekundárne, rozlišujúc pritom odstrániteľné/neodstrániteľné a podstatné/nepodstatné vady (§§ 622 a nasl., 648, 655 OZ). Iba úprava zodpovednosti za vady pri „všeobecnej“ kúpnej zmluve sa držala kontinentálnych tradícií a garantovala iba *edilské* nároky (zľava z ceny alebo odstúpenie od zmluvy – § 597 OZ). Zrušenie zmluvy sa pritom všeobecne považovalo za *ultima ratio* a bolo prípustné iba

²⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 1999/44/ES o určitých aspektoch predaja spotrebného tovaru a záruk na spotrebný tovar. Slovenská verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 15, zv. 4, s. 223.

²¹ Pozri čl. 3 smernice 1999/44/ES.

²² Kurulskí *edili* boli úradníkmi (najmä) s policajnou a rozhodovacou právomocou na trhoch v časoch starovekého Ríma. Vydali edikt, podľa ktorého bol predávajúci povinný jasne oznámiť skryté vady otroka (choroba, sklon k útekom, atď.). Ak sa do určitého času od kúpy objavila vada, garantovalo sa oprávnenie žalovať o zrušenie zmluvy (*actio redhibitoria*), alebo o zníženie kúpnej ceny (*actio quanti minoris*, resp. *aestimatoria*).

²³ Jednoznačnejšie je uvedené delenie *badateľné* v obchodnom práve. Základná úprava zodpovednosti za vady predmetu kúpy je vymedzená v §§ 420 a 422 a záruka za akosť ako fakultatívna v § 429 Obchodného zákonníka.

pri podstatných neopraviteľných vadách, resp. opakujúcich sa nepodstatných vadách (§§ 507, 597, 623, 648 ods. 2, 655 ods. 1 OZ). Právna úprava tak predstavovala síce komplikovaný ale dostatočne ideovo kompaktný celok, ktorého koncept bol iba doplnený (a zvýraznený) ustanovením § 596 OZ normujúcim informačnú povinnosť predávajúceho.

Slovenský zákonodarca pristúpil aj k tejto transpozícii svojsky. Napriek tomu, že smernica 99/44 sa dotýka najmä klasickej *zodpovednosti za vady* (vady existujúce v čase prenechania veci), rozhodol sa slovenský zákonodarca transponovať úpravu do oblasti *záruky za akosť* (vady vzniknuté do uplynutia záručnej doby). Takýmto krokom však mimoriadne sprísnil režim pre predávajúceho. Transpozícia bola uskutočnená do určitej miery mechanicky: všetky záručné doby ustanovené v osobitnej úprave o predaji tovaru v obchode (teraz doplnenej o podnázov „spotrebiteľská kúpna zmluva“) a zmluvy o zhotovení veci na zakázku (nie však v rámci zmluvy o oprave a úprave veci), dovtedy odstupňované, sa predĺžili na 24 mesiacov, pričom sa formálne uložila šesťmesačná povinnosť oznámiť vady (§ 505 OZ).²⁴ Takýmto krokom však neostal priestor pre transpozíciu šesťmesačnej doby, počas ktorej platí vyvrátená domnienka existencie vady v čase dodania (čl. 5 ods. 3 smernice). Uvedená lehota nemá svoje miesto v koncepte *záruky za akosť*, nakoľko záruka pokrýva všetky vady počas plynutia záručnej doby a spotrebiteľ nemusí vôbec preukazovať, kedy vada vznikla. Preto nebolo potrebné uvedenú lehotu transponovať. Slovenský zákonodarca sa ale rozhodol inak, a lehotu s vyvrátenou domnienkou normoval v § 508 ods. 2 OZ ako všeobecnú úpravu platnú pre všetky zmluvy o odplatnom prenechaní veci, bez ohľadu na to, či sú spotrebiteľské alebo nie

a sprísnil tým režim nespotebiteľských zmlúv.²⁵ Vo svetle povedaného už iba ako detail pôsobí ponechanie oprávnenia predávajúceho vymeniť vec namiesto jej opravy (§ 622 ods. 3 OZ), ktoré je v zrejmom rozpore so smernicou, oprávňujúcou spotrebiteľa (a iba jeho) na výber nároku.²⁶

Je poznamenaná hodnota, že sa smernica 1999/44/ES nedotýka iba vzťahu medzi predávajúcim a konečným spotrebiteľom, ale reflektuje aj na požiadavku ochrany podnikateľa. V článku 4 predpokladá smernica tzv. regresný nárok (právo na odškodnenie) ako nárok posledného predávajúceho voči svojmu predchodcovi (výrobcovi, resp. distribútorovi), ak je voči nemu spotrebiteľom uplatnený nárok zo zodpovednosti z väd, za ktoré on v skutočnosti nezodpovedá. Podmienky pre výkon tohto nároku má ustanoviť vnútroštátne právo. Tvorcovia smernice tak prostredníctvom úpravy spotrebiteľského práva sprísnili aj úpravu obchodnoprávných vzťahov. Vnútroštátny zákonodarca uvedenú normu do slovenského práva netransponoval.

Rozsudok Súdneho dvora „Quelle“ (C-404/06) 17. apríla 2008:

„Článok 3 smernice sa má vykladať tak, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava, ktorá predávajúcemu za predpokladu, že predal spotrebný tovar vykazujúci vadu, umožňuje požadovať od spotrebiteľa náhradu za užívanie vadného tovaru až do jeho nahradenia novým tovarom.“

§ 18 ZOS

(1) Predávajúci je povinný spotrebiteľa riadne informovať o podmienkach a spôsobe reklamácie vrátane údajov o tom, kde možno reklamáciu uplatniť, a o vykonávaní záručných opráv. Reklamačný poriadok musí byť na viditeľnom mieste dostupnom spotrebiteľovi.

(2) Spotrebiteľ môže uplatniť reklamáciu v ktorejkoľvek prevádzkarni predávajúceho, v ktorej je prijatie reklamácie možné s ohľadom na predávané výrobky alebo poskytované

²⁴ Zmysel predmetného ustanovenia je mimoriadne otáznivy. Smernica 1999/44/ES ho nevyžaduje (s veľkou dávkou nadsadenia by sme mohli za vzor ustanovenia považovať čl. 5 ods. 2 uvedenej smernice). Notifikačná povinnosť oznámiť vady do šiestich mesiacov vzniká zistením vady, a nie časom, kedy vady mohli byť (pri náležitej starostlivosti) zistené. Takáto formulácia reálne znemožňuje predávajúcemu dovoliť sa uplynutia šesťmesačnej lehoty, keďže nebude schopný preukázať, kedy spotrebiteľ vadu skutočne zistil.

²⁵ Sprísnenie je o to viac problematické, že nie je jasné, či je úprava v § 508 ods. 2 OZ dispozitívna, čomu by nasvedčoval napríklad § 507 ods. 2 OZ alebo § 2 ods. 3 OZ, alebo kogentná, čomu by nasvedčoval spotrebiteľskoprávny „pôvod“ uvedenej normy.

²⁶ Viac CSACH, K.: Dezintegrácia slovenského právneho poriadku právom na ochranu spotrebiteľa. In: Dobrovičová, G. (ed.): *Vplyv medzinárodného a európskeho práva na právny poriadok Slovenskej republiky*. Košice: UPJŠ, 2007, s. 22 a nasl. Prístupné na: <http://www.upjs.sk/pravnicka-fakulta/publikacie-zborniky-zverejnenia/>

služby, alebo u určenej osoby, ktorá je povinná reklamáciu vybaviť.²⁷

(3) V prevádzkarni a u určenej osoby podľa odseku 2 musí byť počas prevádzkovej doby prítomný zamestnanec poverený vybavovať reklamácie. Pri skupinových zájazdoch musí predávajúci zabezpečiť v mieste zájazdu nepretržitú prítomnosť poverenej osoby oprávnenej vybavovať reklamácie po celý čas zájazdu.

(4) Ak spotrebiteľ uplatní reklamáciu, predávajúci alebo ním poverený zamestnanec alebo určená osoba je povinný **poučiť spotrebiteľa o jeho právach podľa všeobecného predpisu;**²² na základe rozhodnutia spotrebiteľa, ktoré z týchto práv spotrebiteľ uplatňuje, je povinný určiť spôsob vybavenia reklamácie podľa § 2 písm. m) ihneď, v zložitých prípadoch najneskôr do 3 pracovných dní odo dňa uplatnenia reklamácie, v odôvodnených prípadoch, najmä ak sa vyžaduje zložité technické zhodnotenie stavu výrobku alebo služby, najneskôr do 30 dní odo dňa uplatnenia reklamácie. Po určení spôsobu vybavenia reklamácie sa reklamácia vybaví ihneď, v odôvodnených prípadoch možno reklamáciu vybaviť aj neskôr; vybavenie reklamácie však nesmie trvať dlhšie ako 30 dní odo dňa uplatnenia reklamácie. Po uplynutí lehoty na vybavenie reklamácie má spotrebiteľ právo od zmluvy odstúpiť alebo má právo na výmenu výrobku za nový výrobok.

(5) Predávajúci je povinný na požiadanie orgánu dozoru preukázať kópiu potvrdenia o prijatí reklamácie, dôvody, pre ktoré nie je možné rozhodnúť o spôsobe vybavenia reklamácie ihneď a pre ktoré nie je reklamáciu možné vybaviť ihneď po určení spôsobu vybavenia reklamácie, zaslania alebo výsledky odborného posúdenia a kópiu dokladu o vybavení reklamácie.

(6) Ak spotrebiteľ reklamáciu výrobku uplatnil počas prvých 12 mesiacov od kúpy, môže predávajúci vybaviť reklamáciu zamietnutím len na základe odborného posúdenia;²⁸ bez ohľadu na výsledok odborného posúdenia nemožno od spotrebiteľa vyžadovať úhradu nákladov na odborné posúdenie ani iné náklady súvisiace s odborným posúdením.

(7) Ak spotrebiteľ reklamáciu výrobku uplatnil po 12 mesiacoch od kúpy a predávajúci ju zamietol, osoba, ktorá reklamáciu vybavila, je povinná v doklade o vybavení reklamácie uviesť, komu môže spotrebiteľ zaslať výrobok na odborné posúdenie. Ak je výrobok zaslaný na odborné posúdenie určenej osobe, náklady odborného posúdenia, ako aj všetky ostatné s tým súvisiace účelne vynaložené náklady znáša predávajúci bez ohľadu na výsledok odborného posúdenia. Ak spotrebiteľ odborným posúdením preukáže zodpovednosť predávajúceho za vadu, môže re-

klamáciu uplatniť znova; počas vykonávania odborného posúdenia záručná doba neplynie. Predávajúci je povinný spotrebiteľovi uhradiť do 14 dní odo dňa znova uplatnenia reklamácie všetky náklady vynaložené na odborné posúdenie, ako aj všetky s tým súvisiace účelne vynaložené náklady. Znova uplatnenú reklamáciu nemožno zamietnuť.

(8) Predávajúci je povinný pri uplatnení reklamácie vydať spotrebiteľovi potvrdenie. Ak je reklamácia uplatnená prostredníctvom prostriedkov diaľkovej komunikácie, ^{22a}) predávajúci je povinný potvrdenie o uplatnení reklamácie doručiť spotrebiteľovi ihneď; ak nie je možné potvrdenie doručiť ihneď, musí sa doručiť bez zbytočného odkladu, najneskôr však spolu s dokladom o vybavení reklamácie; potvrdenie o uplatnení reklamácie sa nemusí doručovať, ak spotrebiteľ má možnosť preukázať uplatnenie reklamácie iným spôsobom.

(9) Predávajúci je povinný o vybavení reklamácie vydať písomný doklad najneskôr do 30 dní odo dňa uplatnenia reklamácie.

(10) Predávajúci je povinný viesť evidenciu o reklamáciách a predložiť ju na požiadanie orgánu dozoru na nazretie.

(11) Povinnosti uvedené v odsekoch 4 až 9 sa vzťahujú aj na určenú osobu, v odôvodnených prípadoch môže reklamáciu prijatú určenou osobou alebo osobou splnomocnenou predávajúcim na prijatie reklamácie vybaviť predávajúci. Plynutie lehôt na vybavenie reklamácie tým nie je dotknuté.

(12)

(13) ...

§ 620 OZ

(1) Záručná doba je 24 mesiacov. Ak je na predávanej veci, jej obale alebo návode k nej pripojenom vyznačená lehota na použitie, neskončí sa záručná doba pred uplynutím tejto lehoty.

(2) Ak ide o použitú vec, kupujúci a predávajúci sa môžu dohodnúť aj na kratšej záručnej dobe, nie však kratšej než 12 mesiacov.

(3) Pri veciach, ktoré sú určené na to, aby sa užívali po dlhšiu dobu, ustanovujú osobitné predpisy záručnú dobu dlhšiu ako 24 mesiacov.

(4) Na žiadosť kupujúceho je predávajúci povinný poskytnúť záruku písomnou formou (záručný list). Ak to povaha veci umožňuje, postačí namiesto záručného listu vydať doklad o kúpe.

(5) Vyhlásením v záručnom liste vydanom kupujúcemu alebo v reklame môže predávajúci poskytnúť záruku presahujúcu rozsah záruky ustanovenej v tomto zákone. V záručnom liste určí predávajúci podmienky a rozsah tejto záruky.

3.1.3. Zodpovednosť za škodu spôsobenú chybným výrobkom

Smernica č. 85/374/EHS o zodpovednosti za chybné výrobky²⁹ a jej transpozíčný vnútroštátny

²⁷ Podľa § 2 písm. m) ZOS: „vybavením reklamácie ukončenie reklamačného konania odovzdaním opraveného výrobku, výmenou výrobku, vrátením kúpnej ceny výrobku, vyplatením primeranej zľavy z ceny výrobku, písomná výzva na prevzatie plnenia alebo jej odôvodnené zamietnutie.“

²⁸ Podľa § 2 písm. n) ZOS: „odborným posúdením vyjadrenie znalca alebo stanovisko vydané autorizovanou, notifikovanou alebo akreditovanou osobou alebo stanovisko osoby oprávnenej výrobcom na vykonávanie záručných opráv(7a) (ďalej len "určená osoba"),“

²⁹ Smernica Rady č. 85/374/EHS z 25. júla 1985 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov

predpis³⁰ už boli podrobne analyzované v prístupnej tuzemskej právnej spisbe.³¹ Smernica upravuje zodpovednosť výrobcu za škodu spôsobenou chybou (vadou) výrobku, pričom pojmovo vymedzuje výrobcu, tovar ako aj vadu. Vnútroštátna právna úprava transponujúca uvedenú smernicu v osobitnom zákone č. 294/1999 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom je v rozsahu svojej pôsobnosti *lex specialis* vo vzťahu k všeobecnej úprave zodpovednosti za škodu v §§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka. Nad rámec pôsobnosti vnútroštátneho práva ako aj smernice sa na zodpovednosť za škodu spôsobenú vadným výrobkom aplikuje úprava Občianskeho alebo Obchodného zákonníka. Takáto aplikácia vnútroštátneho práva však nesmie byť v rozpore s harmonizačnými cieľmi smernice. Súdny dvor opakovane judikoval, že harmonizácia v oblasti zodpovednosti za škodu spôsobenú chybným výrobkom je úplná, a preto nemôžu členské štáty vo vzťahu k predávajúcim ustanoviť prísnejší režim zodpovednosti ako stanovuje smernica, keďže smernica preferuje zodpovednosť výrobcu pred zodpovednosťou predávajúceho, alebo subdodávateľa.³²

3.1.4. Praktiky podnikateľov

Pri popise harmonizačných snáh, ktorými sa aspoň nepriamo upravuje vzťah spotrebiteľa a podnikateľa pri kúpe tovaru, nemôžeme opomenúť ani smernicu 98/6/ES o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov³³ a smernicu

2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách.³⁴ Práve druhá uvedená smernica prináša kauzistickú a komplexnú úpravu určitých praktík podnikateľov, ktoré sú alebo ktoré môžu byť považované za nekalé, a teda zakázané. Smernica pritom zamýšľa docieľiť úplnú harmonizáciu predmetnej oblasti. Smernica bola v slovenskom práve transponovaná do ustanovení zákona o ochrane spotrebiteľa.³⁵ Ako ukazujú nedávne prvé rozhodnutia Súdneho dvora týkajúce sa smernice o nekalých praktikách, niektoré štáty pristúpili k poskytnutiu väčšej miery ochrany spotrebiteľovi a k určitému zjednodušeniu tým, že v rámci transpozície rozšírili zoznam praktík, ktoré sa majú v zásade *per se* považovať za nekalé. Súdny dvor takému prístupu členských štátov do veľkej miery oponoval. S poukazom na úplnú harmonizáciu danej oblasti totiž rozhodol, že smernici odporujú také vnútroštátne úpravy, ktoré *en bloc* a bez ohľadu na osobitné okolnosti jednotlivého prípadu (okrem určitých výnimiek) zakazujú akúkoľvek viazanú ponuku predávajúceho spotrebiteľovi,³⁶ alebo stanovujú zásadný zákaz obchodných praktík, ktoré podmieňujú účasť spotrebiteľov na súťaži o ceny alebo na výhernej hre kúpou tovaru alebo využitím služby.³⁷

a správnych opatrení členských štátov o zodpovednosti za chybné výrobky. Slovenská verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 15, zv. 01, s. 257 – 261.

³⁰ Zákon č. 294/1999 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú vadným výrobkom v znení neskorších predpisov.

³¹ Pozri napríklad DULAK, A.: *Zodpovednosť za škodu spôsobenú vadným výrobkom*. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2002 a KLUČKA, J., ZÁRUBA, P.: *Zodpovednosť za výrobok v Európskej únii*. Bratislava : Iura Edition, 1998.

³² Pozri napríklad rozhodnutia Súdneho dvora z 25. apríla 2002 vo veci C-42/00, Komisia Európskych spoločenstiev proti Francúzskej republike. Zb. 2002, s. I-03827 a vo veci C-154/00, Komisia Európskych spoločenstiev proti Helénskej republike. Zb. 2002, s. I-03879.

³³ Smernica 98/6/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 o ochrane spotrebiteľa pri označovaní cien výrobkov ponúkaných spotrebiteľovi. Slovenská

verzia smernice sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Úradného vestníka Európskej únie, kap. 15, zv. 4, s. 32 – 35.

³⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004. Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005, s. 22 – 39.

³⁵ Zákon č. 270/2005 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov. Pozri osobitne §§ 7 až 10 uvedeného zákona a prílohu č. 1 vymedzujúcu zoznam obchodných praktík, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé.

³⁶ Rozsudok Súdneho dvora v spojených veciach C-261/07 a C-299/07, VTB-VAB NV proti Total Belgium NV (C-261/07) a Galatea BVBA proti Sanoma Magazines Belgium NV (C-299/07) z 23. apríla 2009. Zb. 2009, s. I-02949.

³⁷ Rozsudok Súdneho dvora vo veci C-304/08, Plus Warenhandels-gesellschaft z 14. januára 2010. Ešte nepublikovaný v Zbierke.

Smernica o nekalých obchodných praktikách bola transponovaná do zákona o ochrane spotrebiteľa 250/2007 Z.z. Pojmy vymedzuje § 2 ZOS nasledovne:

p) obchodnou praktikou konanie, opomenutie konania, spôsob správania alebo vyjadrovania, obchodná komunikácia vrátane reklamy a marketingu predávajúceho, priamo spojené s propagáciou, ponukou, predajom a dodaním výrobku spotrebiteľovi,

q) agresívnou obchodnou praktikou konanie, ktoré obťažovaním, nátlakom vrátane použitia fyzickej sily alebo nepriemeraným vplyvom podstatne zhoršuje alebo je spôsobilé významne zhoršiť slobodu výberu alebo správanie priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k výrobku a tým zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil,

Základ právnej úpravy ochrany spotrebiteľa pred nekalými praktikami je obsiahnutý v § 7 ZOS, na ktorý nadväzuje § 8, 9 a príloha k ZOS.

§ 7 ZOS - Nekalé obchodné praktiky

(1) **Nekalé obchodné praktiky sú zakázané.**

(2) **Obchodná praktika sa považuje za nekalú, ak**

a) je v rozpore s požiadavkami odbornej starostlivosti, b) podstatne narušuje alebo môže podstatne narušiť ekonomické správanie priemerného spotrebiteľa vo vzťahu k výrobku alebo službe, ku ktorému sa dostane alebo ktorému je adresovaná, alebo priemerného člena skupiny, ak je obchodná praktika orientovaná na určitú skupinu spotrebiteľov.

(3) **Obchodná praktika, ktorá môže podstatne narušiť ekonomické správanie skupiny spotrebiteľov, ktorí sú osobitne zraniteľní z dôvodu ich duševnej poruchy alebo telesnej vady, veku alebo dôverčivosti, spôsobom, ktorý môže predávajúci rozumné predpokladať, sa posudzuje z pohľadu priemerného člena tejto skupiny. Tým nie je dotknutá bežná a oprávnená reklamná praktika, akou je zveličujúce vyhlásenie alebo vyhlásenie, ktoré nie je mienené doslovné.**

(4) **Za nekalú obchodnú praktiku sa považuje najmä klamlivé konanie a klamlivé opomenutie konania podľa § 8 a agresívna obchodná praktika podľa § 9. Zoznam obchodných praktík, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé, je v prílohe č. 1.**

Súkromnoprávne následky nekalých praktík budú závisieť od konkrétneho prípadu. Nie je nevyhnutné, aby právne úkony uskutočnené za použitia nekalej praktiky boli vždy neplatnými.

4. Ochrana pri poskytovaní spotrebiteľských úverov

[Rozsudok Najvyššieho súdu SR z 26.2. 2008, 1Sžo 106/2007:](#)

„Zmluva o prenájme s následnou kúpou veci (leasingové zmluvy), ktorú veriteľ uzatvoril so spotrebiteľom spadá do

pôsobnosti zákona o spotrebiteľských úveroch (ak zmluva zabezpečuje prevod vlastníckeho práva).

Uvedením nepravdivého údaje o výške ročnej percentuálnej miere nákladov (RPMN), došlo k uvedeniu nepravdivého údaje o úrovni nákupných podmienok týkajúcich sa leasingových zmlúv a tým aj ku klamaniu spotrebiteľa.“

5. Presadzovanie práva na ochranu spotrebiteľa

Pozornosť budeme venovať spôsobom, akým dochádza k uplatňovaniu spotrebiteľskoprávnej ochrany pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami. Rozlišovať pritom budeme súkromnoprávne, verejnoprávne a tzv. kolektívne presadzovanie predmetnej právnej úpravy, a to podľa toho, ktorý subjekt bude iniciovať uplatňovanie uvedeného právneho predpisu.

5.1. Súkromnoprávne presadzovanie

Spotrebiteľ je v prvom rade oprávnený podať podnet na dozorujúce orgány ohľadne dodržiavania predpisov na ochranu spotrebiteľa. Po podaní podnetu je ale ďalšie vedenie sporu mimo dosahu spotrebiteľa a preto túto možnosť nezaradujeme medzi súkromnoprávne mechanizmy presadzovania.

Spotrebiteľ má ale možnosť domôcť sa ochrany svojho práva súdnou cestou na základe individuálneho návrhu (alebo obrany). Vychádzame z toho, že neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách sú absolútne neplatné. Spotrebiteľ tak bude chránený pred tým, aby si dodávateľ uplatňoval práva voči spotrebiteľovi plynúce z týchto zmluvných podmienok. Napriek tomu, že sú podmienky absolútne neplatné, a teda aj skúmané *ex offio*, bude sa môcť aj sám spotrebiteľ dovoliavať ich neplatnosti v súdnom alebo rozhodcovskom konaní. V zmysle § 3 ods. 5 veta prvá zákona o ochrane spotrebiteľa (ďalej len ZOS) sa totiž spotrebiteľ môže proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa domáhať na súde ochrany svojho práva proti porušiteľovi.

§ 3 ods. 5 ZOS

(5) *Proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva. Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav. Osoba, ktorá na súde úspešne uplatní*

porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadosťučinenie od toho, koho porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi je spôsobilé privodiť ujmu spotrebiteľovi.

Okrem takéhoto defenzívneho použitia ochrany pred neprijateľnými podmienkami bude spotrebiteľ oprávnený uplatniť si majetkový nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, alebo nárok na náhradu škody spôsobenej takýmito podmienkami. Plnenie, ktoré bolo poskytnuté na základe absolútne neplatnej zmluvnej klauzuly je totiž plnením na základe neplatného právneho úkonu. Rovnako mu bude prislúchať aj nárok na náhradu škody, ak mu bola neprijateľnou podmienkou spôsobená.

Z citovaného ustanovenia (tretia veta) vyplýva aj právo na primerané finančné zadosťučinenie. Význam ustanovenia, na základe ktorého má úspešný žalujúci dodatočný a následný nárok na primerané finančné zadosťučinenie, nie je celkom jednoznačný. Predpokladáme, že bol zamýšľaný hlavne na podporu aktivít spotrebiteľských združení, ktorým neprislúchajú iné majetkové nároky, a preto sa mu budeme podrobnejšie venovať v stati tejto kapitoly venovanej kolektívnemu presadzovaniu.³⁸ Na tomto mieste iba predpokladáme, že primerané finančné zadosťučinenie by malo byť priznávané aj jednotlivým spotrebiteľom, s tým, že by malo predstavovať určitú satisfakciu za iniciovanie a vedenie sporu, ktorá presahuje náhradu nákladov (trov) konania, ako aj pomernú sankciu voči porušiteľovi. Takéto riešenie by malo prispieť k motivácii jednotlivca k súdnemu uplatňovaniu si práv, nakoľko môžeme predpokladať, že asi nie je celkom reálne očakávať, že si spotrebiteľia začnú v značnom množstve uplatňovať svoje individuálne nároky, najmä ak zohľadníme, že spravidla utrpia iba nepatrnú ujmu a predstava finančne a časovo náročného

súdného konania ich môže od uplatňovania si nárokov odradiť. Na vyplnenie deficitov súkromnoprávnej ochrany preto ponúka právny systém aj iné mechanizmy na presadzovanie práva na ochranu spotrebiteľov.

5.2. Verejnoprávne presadzovanie

Verejnoprávne presadzovanie predpisov na ochranu spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami uskutočňujú verejné orgány. Verejnoprávne presadzovanie organicky dopĺňa iné formy presadzovania pravidiel ochrany spotrebiteľa, najmä tam, kde ostatné zlyhávajú. Aj verejnoprávnej ochrane je ale možné vyčítať určité deficity, medzi ktoré sa bežne zaraďuje nie zriedkavá selektívnosť postupu verejných orgánov, prípadne zameriavanie sa na významnejšie porušenia, korupcia, neefektívnosť, obmedzené personálne a materiálne zabezpečenie a v neposlednom rade aj skutočnosť, že jednotlivci, ktorí utrpeli škodu, nie sú v procese verejnoprávneho presadzovania odškodnení.

Samotný dozor nad dodržiavaním právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa vykonávajú v slovenskom právnom poriadku orgány dozoru. Ak nie je pre výkon dozoru príslušný osobitný orgán, alebo príslušnosť nie je možné určiť, je na výkon dozoru a kontroly príslušná Slovenská obchodná inšpekcia.³⁹ Poškodenie práva spotrebiteľa porušením ZOS, alebo iných predpisov na ochranu spotrebiteľa je pritom minimálne priestupkom, postihovaným pokutou.

Osobitným a novým subjektom v procese verejného presadzovania a ochrany pred neprijateľnými podmienkami je **Komisia na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách**, ktorá bola ako osobitný stály orgán vytvorená novelizáciou ZOS zákonom č. 397/2008 Z.z.⁴⁰ Bližšia úprava zloženia a postupu pri rozhodovaní Komisie je obsiahnutá vo vykonávacej vyhláške

³⁸ Komplexne k problematike pozri aj CSACH, K.: Ochranné združenia spotrebiteľov a podnikateľov ako kolektívne mechanizmy presadzovania práva v SR. In: *Regulace, deregulace, autoregulace : sborník příspěvků z V. konference Katedry obchodního práva Masarykovy univerzity pořádané dne 18. prosince 2006*. Brno : Masarykova univerzita v Brně, 2007, s. 140-158. Pozri aj STRAKA, P.: Vymožitelnost spotřebitel'ského práva. In: *Vymožitelnost práva v Slovenskej republike*. Pezinok : Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2010, s. 135-172.

³⁹ Pozri aj zákon č. 128/2002 Z.z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁴⁰ Zákon č. 397/2008 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

k uvedenému zákonu.⁴¹ Komisia samotná nemá rozhodujúce a sankčné oprávnenia. Jediné podstatné oprávnenie Komisie spočíva v práve vyžadovať od podnikateľa všeobecné zmluvné podmienky, ktoré dojednáva so spotrebiteľom, čomu zodpovedá povinnosť podnikateľa takejto žiadosti vyhovieť. Pri zistení porušenia zákona alebo iného všeobecne záväzného právneho predpisu má komisia právo obrátiť sa na združenie s podnetom na uplatnenie práv na príslušnom štátnom orgáne. To znamená, že samotná komisia môže postupovať iba nepriamo fungujúc podporne pri získavaní podkladov a posudkov pre činnosť združení.

5.3. Kolektívny postup – pôsobenie združení na ochranu spotrebiteľov

Oba doteraz uvedené spôsoby presadzovania súťažného práva majú svoje výhody aj nevýhody. Súkromnoprávne presadzovanie práva stroskotáva tam, kde jednotlivé subjekty utrpia tak malú ujmu, že sa im neoplatí uplatniť si svoje práva. Verejné presadzovanie naráža na hranice spojené s aktivitou akéhokoľvek iného verejného subjektu (obmedzené zdroje, možný selektívny, resp. tzv. populistický prístup, opomínanie menej intenzívnych porušení, prípadná korupcia). Existuje tak (nie malá) **čierna zóna** porušení, ktoré reálne nepostihuje ani súkromnoprávny ani verejnoprávny model presadzovania práva. Na tomto mieste môže nastúpiť tzv. kolektívne presadzovanie práva. Základom teoretickej konštrukcie kolektívneho presadzovania práva je podľa nášho názoru uplatňovanie porušenia práva osobou odlišnou od priamo poškodeného, ktorá pritom v určitom smere zastrešuje reálne alebo aspoň potenciálne poškodeného. Uplatňovaný je pritom aj kolektívny záujem, ktorý nie je iba kumuláciou jednotlivých záujmov.⁴² Kolektívny záujem sleduje priamo aj sankčný a prevenčný moment, zatiaľ čo individuálny záujem sleduje najmä rešti-

tučný, resp. kompenzačný moment a prevenčný iba nepriamo.

Osobitné miesto pri ochrane spotrebiteľa pred neprijateľnými podmienkami zastávajú **združenia na ochranu spotrebiteľa**. Týmto subjektom môže právny poriadok umožniť, aby v niektorých prípadoch uplatňovali porušenie práva subjektov, ktoré „zastrešujú“. Rôznymi modalitami tejto možnosti (napr. úpravou nárokov, súdnych poplatkov) môže zákonodarca preferovať uvedené subjekty pri uplatňovaní práv (ktoré by inak asi uplatňované neboli). Tieto organizácie však nevystupujú ako zástupcovia spotrebiteľov. Je ich potrebné chápať ako prostriedok (mechanizmus) na zastupovanie spotrebiteľov ako celku (spotrebiteľstva). Statok, ktorého ochranu majú zabezpečovať sú záujmy a práva všetkých spotrebiteľov. Kolektívne presadzovanie práva cestou ochranných združení nájde uplatnenie najmä tam, kde súkromné presadzovanie nie je efektívne (prípady rozptýlených škôd) a verejné je nedostatočné. Aktívne pôsobenie ochranných združení presadzuje aj smernica 93/13/EHS, keď uznáva potrebu vo vnútroštátnom práve normovať tzv. abstraktnú kontrolu primeranosti klauzuly⁴³ ako mechanizmu, ktorým by bolo združeniu umožnené iniciovať konanie, ktorého výsledkom by bol generálny zákaz použitia určitej neprimeranej podmienky (tzv. abstraktná kontrola zmluvnej podmienky). Rozhodnutie by teda malo byť účinné voči všetkým spotrebiteľom. Ochranné združenia tak budú iniciovať tzv. abstraktnú kontrolu zmlúv.⁴⁴

6. Ochrana spotrebiteľa prostriedkami medzinárodného práva súkromného a procesného

Efektívne pôsobenie právnych noriem, vzťahujúcich sa na situácie, kedy dochádza k stretu právnych poriadkov jednotlivých štátov (vznik súkromnoprávneho vzťahu s cudzím prvkom) sa považuje za nezastupiteľný mechanizmus podpory fungovania vnútorného trhu a je predmetom záujmu európskeho normotvorcu. Súbor právnych

⁴¹ Vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 406/2008 Z.z. o zložení, rozhodovaní, organizácii práce a postupe komisie na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách.

⁴² Tak aj bod 2 odôvodnenia smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/27/ES o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov. Slovenská verzia smernice sa nachádza v mimoriadnom vydaní Ú. v. EÚ, kap. 15, zv. 4.

⁴³ Pozri čl. 7 ods. 2 Smernice 93/13/EHS.

⁴⁴ K postaveniu združení pozri aj STRAKA, P.: Vymožitelnosť práva v Slovenskej republike. Pezinok : Justičná akadémia Slovenskej republiky, 2010, s. 135-172.

noriam v zásade vnútroštátnej povahy, nazývaný medzinárodné právo súkromné a procesné je postupne pretváraný prílivom prameňov európskeho práva, čím dostáva ráz európskeho medzinárodného práva súkromného a procesného.

Do veľkej miery zjednodušujúc môžeme povedať, že základným predmetom úpravy medzinárodného práva súkromného a procesného je úprava pravidiel určujúcich, ktorým právnym poriadkom sa bude upravovať určitý právny vzťah, resp. určitá právna skutočnosť a taktiež určiť, súd ktorého štátu bude mať právomoc vo veci konať a ako dodať jeho rozhodnutiu právne účinky v inom štáte. Ochrana spotrebiteľa sa pritom prejavuje nielen vo svetle špecifickej hmotnoprávnej úpravy jeho postavenia, ale aj v oblasti medzinárodného práva súkromného a procesného.

6.1. Europeizácia medzinárodného práva súkromného a procesného a ochrana spotrebiteľa

Právo Európskej únie ustanovuje rozličné pravidlá pre určenie práva použiteľného pre zmluvné záväzky a pre mimozmluvné záväzky. Unifikované pravidlá pre určenie práva použiteľného pre zmluvné súkromnoprávne záväzky sú obsiahnuté v nariadení o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (tzv. nariadenie **Rím I**)⁴⁵ a nariadenie **Rím II**⁴⁶ upravuje kolízne pravidlá pre mimozmluvné záväzky. Ochrana spotrebiteľa sa pritom prejavuje aj pri otázkach určenia súdu, ktorý má právomoc nastolený spor rozhodnúť, alebo pri otázkach uznávania a výkonu súdnych rozhodnutí v spotrebiteľských veciach vydaných v jednom členskom štáte v druhom členskom štáte. Posledne uvedené oblasti právnej úpravy sú vymedzené nariadením č. 44/2001 právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (**Brusel I**).⁴⁷

⁴⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I). Ú. v. EÚ L 177, 4.7.2008, s. 6 – 16. Nariadenie nahrádza Dohovor o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rímsky dohovor). Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 474/2006 Z.z.

⁴⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 864/2007 z 11. júla 2007 o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky (Rím II). Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007, s. 40 – 49.

⁴⁷ Nariadenie Rady č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. Slovenská verzia nariadenia sa nachá-

Právna úprava uvedených nariadení má, v rámci ich pôsobnosti, aplikačnú prednosť pred úpravou vnútroštátnou. Vnútroštátny predpis, zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom,⁴⁸ sa preto v rozsahu pôsobnosti uvedených nariadení neaplikuje. Komunitárne kolízne pravidlá sa pritom nepoužijú iba na situácie, kedy dochádza k stretu právnych poriadkov členských štátov, ale aj v prípadoch, kedy dochádza k stretu medzi akýmkoľvek právnymi poriadkami.

Ochrana spotrebiteľa prostriedkami medzinárodného práva súkromného a procesného má oproti jeho hmotnoprávnej ochrane viaceré špecifiká. Zásadnou osobitosťou ochrany spotrebiteľa prostredníctvom medzinárodného práva súkromného a procesného je výber formálnych prameňov právnej úpravy. V rámci hmotnoprávnej ochrany spotrebiteľa prevláda harmonizácia smernicami a nariadenia s priamou úpravou práv a povinností sú skôr zriedkavým javom.⁴⁹ V oblasti medzinárodného práva súkromného a procesného prebieha unifikácia pravidiel a nariadenia sú základným prameňom práva medzinárodného práva súkromného a procesného. Pokiaľ v rámci hmotnoprávnej ochrany sa postupuje cestou harmonizácie vnútroštátnych právnych poriadkov, pri úprave medzinárodného práva súkromného a procesného sa vytvára nová, priamo aplikovateľná právna úprava.

6.2. Rozlišovanie medzi zmluvným a mimozmluvným záväzkom

Za základ pre doktrínálne rozlišovanie medzi zmluvnými a mimozmluvnými nárokmi je možné považovať judikatúru k článku 5 bodom 1 a 3

dza v Mimoriadnom vydaní Ú.v. kap. 19, zv. 4, s. 42 – 64. Pre bližší rozbor európskeho medzinárodného práva procesného a rekapituláciu doterajšej judikatúry vyhľadaj čísla 1/2006, 2/2006 a 4/2009 časopisu *Výber rozhodnutí Súdneho dvora Európskych spoločenstiev*, ktoré boli venované najmä Bruselskému dohovoru a nariadeniu Brusel I.

⁴⁸ Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov.

⁴⁹ Pozri napríklad nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 261/2004 z 11. februára 2004, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá systému náhrad a pomoci cestujúcim pri odmietnutí nástupu do lietadla, v prípade zrušenia alebo veľkého meškania letov a ktorým sa zrušuje nariadenie č. 295/91. Slovenská verzia nariadenia sa nachádza v mimoriadnom vydaní Ú.v. kap. 7, zv. 8, s. 10 – 16.

nariadenia Brusel I (resp. Bruselského dohovoru).⁵⁰ V čl. 5 bod 1 pritom uvedené nariadenie (ako aj dohovor) používa pojem „v zmluvných veciach“ a v čl. 5 bod 3 pojem „vo veciach nárokov na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu“⁵¹ pričom pre tieto skupiny ustanovuje rozličné kritéria na určenie právomoci súdu. Do určitej miery ustálenú judikatúru Súdneho dvora týkajúcu sa vymedzenia pojmov zmluva, resp. zmluvný záväzok na strane jednej a pojmu mimozmluvný záväzok na strane druhej, môžeme zjednodušiť nasledovne. Záväzok zo zmluvy je záväzok dobrovoľne prijatý zmluvnou stranou,⁵² vznik zmluvy podľa vnútroštátneho práva nie je potrebný,⁵³ resp. môže byť sporný.⁵⁴ Pre vznik zmluvného nároku sa nevyžaduje existencia protiplnenia a zmluvný záväzok nemusí byť synagmatický, ale postačuje súhlas so záväznou ponukou, ktorá, pokiaľ ide o jej predmet a rozsah, je dostatočne jasná a presná na vznik zmluvného vzťahu a musí jasne vyjadriť vôľu navrhovateľa byť v prípade jej prijatia druhou stranou ponukou

viazaný.⁵⁵ Záväzok na náhradu škody z iného ako zmluvného vzťahu je akýkoľvek iný záväzok na náhradu škody spadajúci pod nariadenie Brusel I (resp. Bruselský dohovor).⁵⁶ Záver o tom, či je určitý záväzkový vzťah zmluvnej alebo mimozmluvnej povahy, je tým pádom podstatný nielen pre výber prameňa, z ktorého budeme čerpať konkrétne kolízne pravidlo (nariadenie Rím I alebo nariadenie Rím II), ale bude priamo vplyvať aj na výber štátu, ktorého súd bude mať právomoc konať vo veci (rozdielna úprava právomoci pre zmluvné a mimozmluvné nároky v nariadení Brusel I).

Interakciu medzi pojmami zmluvný / mimozmluvný vzťah pre účely pravidiel súdnej právomoci na jednej strane a určovania práva použiteľného na daný vzťah na strane druhej možno ilustrovať na probléme nároku na zdržanie sa používania neprijateľných podmienok, ak si tento nárok uplatňuje spotrebiteľské združenie. V prípade podobnej situácie, ak by svoje práva chránil sám spotrebiteľ,⁵⁷ bolo by pochopiteľné, že by sa daný vzťah považoval za zmluvný. Ak si ale takýto nárok uplatňuje spotrebiteľské združenie, považuje sa daný vzťah (resp. „vec“ v zmysle nariadenia Brusel I) za mimozmluvný vzťah, nakoľko ide o odstránenie právnych následkov protiprávnej činnosti. Preto sa právomoc vnútroštátneho súdu oprávneného konať v danej veci určí na základe pravidiel pre mimozmluvné veci uvedených čl. 5 bod 3 nariadenia Brusel I (resp. Bruselského dohovoru).⁵⁸ Taktiež, právo použiteľné pre daný právny vzťah sa určí podľa pravidiel rozhodných pre mimozmluvné záväzky, teda podľa nariadenia Rím II.⁵⁹

⁵⁰ O prepojenosti Bruselského dohovoru a nariadenia Brusel I na základe ich obsahovej zhodnosti v konkrétnom prípade pozri publikovaný rozsudok „Ilsinger“, bod 58: [V prípade rovnakej úpravy v Bruselskom dohovore a nariadení Brusel I] ... *treba dospieť k záveru, že judikatúru týkajúcu ... Bruselského dohovoru ... je potrebné ... , preniesť do rámca* [nariadenia Brusel I]. *V prípade takého podobného znenia ustanovenia Bruselského dohovoru s ustanovením nariadenia č. 44/2001 je totiž potrebné zabezpečiť v súlade s jeho odôvodnením č. 19 kontinuitu výkladu týchto právnych aktov a táto kontinuita je rovnako prostriedkom na zabezpečenie dodržiavania zásady právnej istoty, ktorá je jedným zo základov týchto právnych aktov.*

⁵¹ Predmetné slovné spojenie – ako potvrdzujú ostatné jazykové verzie nariadenia – nepokrýva iba nároky vyplývajúce zo spôsobenia škody, ale aj ostatné mimozmluvné nároky.

⁵² Pozri rozsudky Súdneho dvora Európskych spoločností: Rozsudok z 17. júna 1992 vo veci C-26/91, Jakob Handte & Co. GmbH proti Traitements mécano-chimiques des surfaces SA, Zb. 1992, s. I-3967, bod 15. Rozsudok z 27. októbra 1998 vo veci C-57/91, Réunion européenne SA a i. proti Spliethoff's Bevrachtingskantoor BV a Capitaine commandant le navire "Alblasgracht V002", Zb. 1998, s. I-6511, bod 17. Rozsudok z 17. septembra 2002 vo veci C-334/00, Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA proti Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS), Zb. 2002, s. I-07357, bod 23. Rozsudok z 5. februára 2004 vo veci C-265/02, Frahuil SA proti Assitalia SpA, Zb. 2004, s. I-01543, bod 24. Rozsudok z 20. januára 2005 vo veci C-27/02, Petra Engler proti Janus Versand GmbH, Zb. 2005, s. I-00481, bod 50.

⁵³ Rozsudok Súdneho dvora z 17. septembra 2002 vo veci C-334/00, Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA proti Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS), Zb. 2002, s. I-07357, bod 22.

⁵⁴ Rozsudok Súdneho dvora z 4. marca 1982 vo veci 38/81, Effer SpA proti Hans-Joachim Kantner, Zb. 1982, s. 825, body 7 a 8.

⁵⁵ Pozri Rozsudok Súdneho dvora z 14. mája 2009 vo veci C-180/06, Renate Ilsinger proti Martin Dreschers. Ešte nepublikovaný v Zbierke, bod 51.

⁵⁶ Pozri napríklad rozsudok Súdneho dvora z 20. januára 2005 vo veci C-27/02, Petra Engler proti Janus Versand GmbH, Zb. 2005, s. I-00481, bod 29. Rozsudok Súdneho dvora z 27. septembra 1988 vo veci 189/87, Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co., a iní. Zb. 1988, s. 5565, bod 17.

⁵⁷ Pravdepodobnejšie je ale, že spotrebiteľ by v konkrétnom prípade podal skôr žalobu o určenie neplatnosti sporných klauzúl.

⁵⁸ Pozri Rozsudok Súdneho dvora z 1. októbra 2002 vo veci C-167/00, Verein für Konsumenteninformation proti Karl Heinz Henkel, Zb. 2002, s. I-08111. Nárok sa v zmysle uvedeného má uplatniť na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá daný nárok.

⁵⁹ Pozri rozhodnutie nemeckého Spolkového súdneho dvora z 9. júla 2009, sp. zn. Xa ZR 19/08, potvrdené napríklad aj roz-

6.3. Ochrana spotrebiteľa prostredníctvom pravidiel na určovanie právomoci

Pravidlá na určenie právomoci v prípade spotrebiteľských zmlúv sú uvedené v článkoch 15 – 17 nariadenia Brusel I. Ochranný mechanizmus v podobe osobitných ustanovení o súdnej právomoci sa aplikuje vo veciach týkajúcich sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania, ak ide

- a) o zmluvu o predaji tovaru na splátky alebo
- b) o zmluvu o úvere splatnom v splátkach alebo zmluvu o akejkoľvek inej forme úveru, ktorým sa má financovať predaj tovaru, alebo
- c) vo všetkých ostatných prípadoch o zmluvu uzavretú s účastníkom, ktorý obchoduje alebo podniká v členskom štáte, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takéto činnosti do tohto členského štátu alebo do viacerých štátov vrátane tohto členského štátu, a zmluva spadá do rozsahu týchto činností.

Pôsobenie ochranného mechanizmu je predmetom článku 16 daného nariadenia.

Spotrebiteľ môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko alebo na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa. Žalovaný zmluvný partner spotrebiteľa musí mať bydlisko, resp. sídlo v niektorom z členských štátov. Postačuje však, ak má na území členského štátu aspoň pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku, ak sa spor týka týchto jednotiek. V prípade, ak by zmluvný partner spotrebiteľa mal svoje bydlisko, či sídlo mimo územia členských štátov, aplikovali by sme na určenie právomoci pravidlo vnútroštátneho medzinárodného práva súkromného a procesného, v našom prípade zákon o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.⁶⁰

hodnutím toho istého súdu z 29. apríla 2010, sp. zn. Xa ZR 5/09.

⁶⁰ Pozri čl. 15 nariadenia Brusel I. Dodajme, že v porovnaní s Bruselským dohovorom, ktorý za spotrebiteľskú zmluvu považoval iba určitý druh zmluvy, dochádza v tomto bode naria-

Oprávnenie zvoliť si miesto súdneho konania má spotrebiteľ (*forum shopping*). Druhý účastník zmluvy môže žalovať spotrebiteľa len na súdoch členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko. Uvedené nemá vplyv na právo uplatniť vzájomný nárok na súde, na ktorom sa koná podľa tohto oddielu o pôvodnom nároku. Aj v rámci spotrebiteľských vzťahov sa spotrebiteľ môže s jeho zmluvným partnerom dohodnúť na voľbe súdu, ktorý bude mať právomoc o spore rozhodovať.⁶¹ Takáto dohoda však musí byť dojednaná až po vzniku sporu, alebo musí umožňovať spotrebiteľovi začať konanie aj na iných súdoch, než tých, ktoré sú uvedené v tomto oddiele. Zmluvné strany sa môžu na právomoci určeného súdu dohodnúť aj vtedy, ak obaja majú v čase uzavretia zmluvy bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte a táto dohoda dáva právomoc súdom tohto členského štátu za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právnym poriadkom tohto členského štátu. Na uvedenom vidíme, že spotrebiteľovi je garantovaná ochrana tým, že súdny spor, ktorého je stranou, má v zásade prebiehať v štáte jeho bydliska. Nedostatok právomoci súdu, ktorý o spore rozhoduje pritom pravidelne vedie k možnosti odprieť výkon takéhoto rozsudku v inom štáte, čo podstatne znižuje význam rozsudku.

6.4. Ochrana spotrebiteľa prostredníctvom kolízneho práva

6.4.1. Ochrana spotrebiteľa pri určovaní práva použiteľného na zmluvný záväzok

Ochrana spotrebiteľa je garantovaná aj normami kolízneho práva. Nariadenie Rím I garantuje spotrebiteľom určitý ochranný mechanizmus tým, že na zmluvy s cudzím prvkom, ktoré uzatvorila, sa za určitých podmienok aplikuje ten právny poriadok, s ktorým sa dá predpokladať, že sú naj-

dením Brusel I k podstatnému rozšíreniu spotrebiteľských zmlúv. Podľa nariadenia sa za spotrebiteľské zmluvy považujú všetky zmluvy, bez ohľadu na ich predmet. Rovnako odpadla aj potreba reciprocitu záväzkového vzťahu medzi stranami a podľa nariadenia Brusel I už nie je potrebné, aby bola zmluva synalagmatická. Ustanovenia o právomoci pre spotrebiteľské zmluvy podľa čl. 15 až 17 nariadenia Brusel I sa v zmysle čl. 15 ods. 3 nariadenia nevzťahujú na prepravné zmluvy s výnimkou tých, ktorých predmetom je zabezpečenie dopravy a ubytovania za jednu cenu.

⁶¹ Článok 17 nariadenia Brusel I.

viac oboznámení, teda právny poriadok ich obvyklého pobytu. Zmluva uzavretá fyzickou osobou na účel, ktorý sa môže považovať za patriaci do oblasti mimo jej predmetu činnosti alebo výkonu povolania (spotrebiteľ), s inou osobou, ktorá koná v rámci svojho predmetu činnosti alebo výkonu povolania (podnikateľ), sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa za predpokladu, že podnikateľ buď vykonáva svoju obchodnú alebo podnikateľskú činnosť v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa alebo akýmkoľvek spôsobom smeruje takú činnosť na túto krajinu alebo niekoľko krajín vrátane tejto krajiny. Zmluva musí pritom vždy patriť do rozsahu činnosti podnikateľa.⁶² Rovnako ako pri výklade podobnej konštrukcie v rámci nariadenia Brusel I je otázne, či výkon aktivít podnikateľa musí byť opakovaný, alebo postačuje jednorazový výkon.

Článok 6 Rím I

Spotrebiteľské zmluvy

1. Bez toho, aby boli dotknuté články 5 a 7, zmluva uzavretá fyzickou osobou na účel, ktorý sa môže považovať za patriaci do oblasti mimo jej predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len „spotrebiteľ“), s inou osobou, ktorá koná v rámci svojho predmetu činnosti alebo výkonu povolania (ďalej len „podnikateľ“), sa spravuje právnym poriadkom krajiny obvyklého pobytu spotrebiteľa za predpokladu, že podnikateľ:
 - a) vykonáva svoju obchodnú alebo podnikateľskú činnosť v krajine obvyklého pobytu spotrebiteľa alebo
 - b) akýmkoľvek spôsobom smeruje takú činnosť na túto krajinu alebo niekoľko krajín vrátane tejto krajinya zmluva patrí do rozsahu tejto činnosti.
2. Bez ohľadu na odsek 1 si strany môžu v súlade s článkom 3 zvoliť rozhodné právo pre zmluvu, ktorá spĺňa požiadavky odseku 1. Takáto voľba rozhodného práva však nespôsobí zbavenie spotrebiteľa ochrany, ktorú mu poskytujú také ustanovenia, od ktorých sa nemožno odchyliť dohodou podľa práva, ktoré by v prípade absencie voľby bolo na základe odseku 1 rozhodným.
3. Ak nie sú splnené požiadavky uvedené v odseku 1 písm. a) alebo b), určí sa rozhodné právo pre zmluvu medzi spotrebiteľom a podnikateľom podľa článkov 3 a 4.
4. Odseky 1 a 2 sa neuplatňujú na:
 - a) zmluvu o poskytovaní služieb, ak sa služby majú poskytnúť spotrebiteľovi výlučne

v krajine, ktorá nie je krajinou jeho obvyklého pobytu;

- b) zmluvu o preprave, okrem zmluvy, ktorej predmetom je poskytovanie balíku cestovných služieb v zmysle smernice Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb;
- c) zmluvu, ktorej predmetom je vecné právo k nehnuteľnosti alebo nájom nehnuteľnosti, okrem zmluvy, ktorej predmetom je právo na časovo vymedzené užívanie nehnuteľnosti v zmysle smernice 94/47/ES;
- d) práva a povinnosti, ktoré predstavujú finančný nástroj, a práva a povinnosti predstavujúce podmienky, ktorými sa spravujú emisie alebo verejné ponuky či verejné ponuky na prevzatie prevoditeľných cenných papierov a upisovanie a vyplatenie podielov v podnikoch kolektívneho investovania, pokiaľ tieto činnosti neznamenajú poskytovanie finančnej služby;
- e) mluva uzavretá v rámci takého druhu systému, na ktorý sa vzťahuje článok 4 ods. 1 písm. h).

Pojem vykonávanie⁶³ použitý v danej časti nariadenia evokuje skôr požiadavku opakovanej činnosti, ale vychádzame z toho, že účelom uvedeného ustanovenia je ochrana spotrebiteľa. Spotrebiteľ nie je schopný posúdiť obchodnú politiku podnikateľa, a preto by mal byť chránený aj v prípadoch, kedy podnikateľ uskutočnil iba jedinečnú obchodnú operáciu v štáte spotrebiteľa (napríklad činnosť práve a iba pre tohto spotrebiteľa). Vyžaduje sa však, aby podnikateľ ešte pred uzatvorením zmluvy zacielením svojej činnosti na územie štátu spotrebiteľa. V prípade, ak podnikateľ nevykonáva a ani nezamýšľa vykonávať svoju činnosť v štáte spotrebiteľa (napríklad miestny predajca v dovolenkovej destinácii obsluži slovenského turistu), nie je v zásade povinný poznať a prispôbiť sa pri uzatváraní a plnení zmlúv právnemu poriadku spotrebiteľa. Je ďalej potrebné, aby uzatvorená zmluva spadala do rozsahu takto smerovaných činností. Nie je pritom postačujúce, ak sa podnikateľ prezentuje na svojej internetovej stránke, ktorá je prístupná v štáte spotrebiteľa. V prípade internetovej stránky je potrebné, aby internetová stránka podnecovala na uzatváranie zmlúv na diaľku, a aby k uzatvoreniu

⁶² Pozri čl. 6 nariadenia Rím I.

⁶³ V anglickej verzii relevantnej časti nariadenia sa používa pojem „pursues ... activities...“, francúzskej: „exerce son activité...“ a v nemeckej „...Tätigkeit ... ausübt...“.

takejto zmluvy na diaľku skutočne aj došlo.⁶⁴ Iba za splnenia týchto podmienok je splnený aj znak smerovania podnikateľskej činnosti do určitého štátu.

Ochranný mechanizmus článku 6 nariadenia Rím I pritom pôsobí v dvoch smeroch. V prípade, ak sa zmluvné strany nedohodli na voľbe práva, vedie uvedené kolízne pravidlo k tomu, že na ich právny vzťah sa použije právny poriadok krajiny, kde má spotrebiteľ obvyklý pobyt. Ak sa však strany na voľbe použiteľného práva dohodli, aplikuje sa právny poriadok obvyklého pobytu spotrebiteľa ako akýsi minimálny štandard ochrany spotrebiteľa. Voľba použiteľného práva ako takého je ale inak účinná.

6.4.2. Ochrana spotrebiteľa pri určovaní práva použiteľného na mimozmluvný záväzok

Spotrebiteľ môže byť oprávneným alebo povinným subjektom aj v rámci mimozmluvného záväzkového vzťahu (záväzok, ktorý vznikol na základe zákona, najčastejšie povinnosť nahradiť škodu vyplývajúca z porušenia povinnosti nevyplyvajúcej zo zmluvného vzťahu). Spotrebiteľ je chránený nielen voči porušiteľovi zmluvy, ale aj voči iným osobám, ktoré sú povinné dodržiavať jeho práva. Učebnicovým príkladom je zodpovednosť za škodu spôsobenú chybným (vadným) výrobkom uplatňovaná proti osobe, s ktorou poškodený spotrebiteľ nemal uzatvorenú zmluvu.

Na rozdiel od nariadení Brusel I alebo Rím I, právna úprava kolíznych pravidiel pre mimozmluvné záväzky nepredpokladá špecifickú skupinu spotrebiteľských deliktov. Niektoré osobitné kolízne normy nariadenia Rím II však sledujú cieľ poskytnúť spotrebiteľovi ochranu. Medzi takéto špecifické kolízne normy môžeme zaradiť pravidlá pre určovanie práva použiteľného na zodpovednosť za výrobok,⁶⁵ alebo pre nároky

z nekalej súťaže, či nedovoleného obmedzovania hospodárskej súťaže,⁶⁶ ktoré aspoň nepriamo slúžia aj ochrane spotrebiteľa.⁶⁷

Ani mimozmluvné záväzky neobišla možnosť zvoliť si použiteľné právo. Strany sa môžu dohodnúť, že ich mimozmluvné záväzky sa budú spravovať právnym poriadkom, ktorý si zvolili, a to dohodou uzavretou po tom, ako došlo ku skutočnosti, ktorá spôsobila škodu.⁶⁸ Iba osoby vykonávajúce obchodnú činnosť si takúto voľbu rozhodného práva pre budúce delikty môžu uzatvoriť, z čoho jasne vyplýva, že spotrebiteľ môže dohodu o voľbe rozhodného práva pre deliktuálny vzťah uzatvoriť až po relevantnej skutočnosti.

6.5. Ochrana spotrebiteľa pri uznávaní a výkone cudzích súdnych rozhodnutí

Podmienky a proces uznávania a výkonu rozhodnutí súdov členských štátov v občianskych a obchodných veciach sú upravené v čl. 32 a nasl. nariadenia Brusel I. Spotrebiteľské spory majú ale svoje špecifiká, medzi ktoré možno zaradiť nízku hodnotu ich predmetu, čo vedie k snahám o zníženie nákladov súdneho konania. Preto neprekvapuje, že Európska rada už na svojom zasadnutí v Tampere 15. a 16. októbra 1999 vyzvala na prijatie procesnoprávných noriem pre zjednodušené a zrýchlené cezhraničné konanie v spotrebiteľských a obchodných veciach s nízkou hodnotou sporu. Takouto normou, ktorá sa ale nevzťahuje iba na rozhodnutia o spotrebiteľských veciach, je nariadenie Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu.⁶⁹ V niektorých prípadoch sa spotrebiteľ – možno aj vzhľadom na nízku hodnotu sporu – nebude aktívne brániť voči svojmu veriteľovi, resp. bude súhlasiť s uplatneným nárokom. V tomto prípade sa proces výkonu takéhoto rozhodnutia v cudzom štáte bude riadiť nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky.⁷⁰

⁶⁴ Pozri bod č. 24 odôvodnenia nariadenia Rím I. Pozri aj rozsudok Súdneho dvora EÚ v spojených veciach Peter Pammer proti Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG (C-585/08) et Hotel Alpenhof GesmbH proti Oliver Heller (C-144/09), v ktorom Súdny dvor ponúka kritéria na určenie, kedy činnosť podnikateľa smeruje do štátu spotrebiteľa.

⁶⁵ Pozri kaskádovitý systém kolíznych noriem v čl. 5 nariadenia Rím II.

⁶⁶ Pozri sústavu kolíznych noriem v čl. 6 nariadenia Rím II.

⁶⁷ Pozri bod č. 21 odôvodnenia nariadenia Rím II.

⁶⁸ Pozri článok 14 nariadenia Rím II.

⁶⁹ Ú. v. EÚ L 199, 31.7.2007, s. 1 – 22.

⁷⁰ Slovenská verzia nariadenia sa nachádza v Mimoriadnom vydaní Ú. v., kap. 19, zv. 7, s. 38 – 62.

Dané rozhodnutie ale musí byť vydané v štáte obvyklého pobytu spotrebiteľa, čím sa garantuje jeho ochrana. V oboch uvedených prípadoch je proces výkonu cudzích súdnych rozhodnutí jednoduchší oproti všeobecnému mechanizmu podľa nariadenia Brusel I, nakoľko odpadá povinnosť súdu v štáte výkonu cudzieho rozhodnutia vydať doložku vykonateľnosti (tzv. *exequatur*) v rámci akéhosi „uznávacieho štádia“ cudzieho rozsudku. Ochrana spotrebiteľa tak v zmysle európskeho práva nie je obsiahnutá iba vo fáze hlavného konania ale presahuje aj do fázy uznávania a výkonu.

7. Budúcnosť spotrebiteľského práva

Medzi jednotlivými načrtnutými smernicami je odstup desiatok rokov. Preto neprekvapuje ani ich fragmentárnosť a ani postupný nárast ich komplexnosti. Súčasná fragmentárna úprava spotrebiteľského práva na európskej únii je terčom častej kritiky, ktorá neostala bez odozvy legislatívnych orgánov. Komisia prijala dňa 8. októbra 2008 návrh smernice o právach spotrebiteľov (tzv. horizontálna smernica),⁷¹ ktorá by mala nahradiť viaceré smernice z oblasti práva spotrebiteľov a odstrániť tak fragmentárnosť doterajšej právnej úpravy. Novou horizontálnou smernicou sa navrhovalo zlúčenie smernice č. 85/577/EHS o zmluvách uzatváraných mimo prevádzkových priestorov, 93/13/EHS o nekalých podmienkach, smernice č. 97/7/ES o zmluvách uzatváraných na diaľku a smernice č. 1999/44/ES o spotrebiteľskej kúpe tovaru do jednotného harmonizačného prameňa. Podstatnou navrhovanou zmenou bolo opustenie minimálneho štandardu ochrany spotrebiteľa, pri ktorom mohli členské štáty rozšíriť rozsah ochrany spotrebiteľa. V oblasti ochrany spotrebiteľa sa mal aplikovať mechanizmus úplnej harmonizácie a členské štáty by už nemali byť oprávnené prijímať vnútroštátne právne predpisy, ktoré by poskytovali spotrebiteľovi väčší rozsah ochrany ako je vymedzený návrhom smernice. Návrh inak zásadne nemenil doterajšiu koncepciu ochrany. Navrhoval sa zoznam informácií, ktoré musia obchodníci poskytnúť pred uzatvorením všetkých spotrebiteľských zmlúv. Ako určitá novinka sa v prílohe navrhoval štandardný formulár

na odstúpenie od zmluvy, ktorý mal byť prílohou k uzatváraným zmluvám. Ustanovenia o spotrebiteľskej kúpe tovaru ostali v zásade nezmenené. V oblasti nekalých zmluvných klauzúl sa navrhovala určitá zmena, keď návrh horizontálnej smernice obsahuje dva zoznamy neprijateľných podmienok. Prvý obsahuje zoznam podmienok, ktoré sa majú považovať za nekalé za každých okolností a druhý obsahuje zoznam podmienok, u ktorých sa ich nekalosť predpokladá, pokiaľ podnikateľ nepreukáže opak.

Návrh horizontálnej smernice ale nebol úspešný a v Európskom parlamente nezískal podporu. V súčasnosti sa pracuje na prepracovaní návrhu, a to v podstatne zúženej podobe.

⁷¹ KOM(2008) 614 v konečnom znení.